

ALFRED JARRY

ŠEŠTASIS AUKŠTAS

Vertė

VERTĖJAS NEŽINOMAS

VEIKĖJAI

Solanž Darselo

Ponas Darselo – jos tėvas

Žonvalis

Irena

Maksas Leskalje

Žermena – jo žmona

Berta

Ponia Marė

Ponas Marė – jos vyras

Šarlis

Liusi

Robertas

Bobas

Daktaras

5 – ojo aukšto gyventojas

Nešėjas

Nuomininkas

Pirmi penki paveikslai vyksta vasarą. Kiti rudenį.

PIRMAS VEIKSMAS

PIRMAS PAVEIKSLAS

(Paryžius. Monmartras. Šeštasis, pats viršutinis, mebliuoto namo aukštas. Scena suskirstyta į tris dalis. Dešinėje – Leskalje kambarys Nr. 1, kairėje – Darselo Nr. 7. Šio kambario gilumoje mažos durys į antrą kambarį. Darselo užima visą butą. Viduryje didoka laiptų aikštelė, aptverta medine baliustrada. Matyti keletas, žemyn vedančių laiptų, pakopų. Į aikštelę išeina abiejų žiūrovui matomų kambarių durys, o taip pat kambario Nr. 2 namo šeimininkės vyro, pono Mare kambario durys. Scenos gilumoje koridorius, ten yra kiti šeštojo aukšto kambariai. Lubos kaip ir paprastai mansardose – pakrypusios. Už langų – Paryžius. Monmartro namų stogai.

Laiptų aikštelė tuščia.

Darselo kambaryje – Solanž, sėdėdama krėsle siuva.

Leskalje kambaryje – Maksas ir Žermena. Aplink purvas ir netvarka. Netgi vaiko lovelė sudaro apleistą vaizdą. Žermen, sėdėdama ant neklotos lovos susižavėjusi skaito kažkokią knygą.

Maksas jau su katiliuku, bet dar be apykaklės, tarp viešpataujančio chaoso ieško sąsagos.)

MAKSAS. Padėk gi man rasti sąsagą. (*Žermena negirdi*) Žermena! Aš dėl tavęs pavėluosiu į svarbų pasimatymą.

ŽERMENA. Visa tai fantazija. Tau niekur nereikia eiti. Tavo amerikietis pasaulyje neegzistuoja, verčiau darbo imtumeis.

MASKAS. Kaip tu drįsti...

ŽERMENA. Šiandien reikia mokėti už butą. Mes velniai žino kiek prisiskolinome šeimininkei.

MAKSAS. Palauks. Aš gi laukiu.

ŽERMENA. Tu, Maksai, tiesiog tinginys.

MAKSAS. Na, na! Aš dailininkas, aš ištisas paras dirbu.

ŽERMENA. Ir be to, išsigudrinai kirmyti po penkiolika valandų paeiliui.

MAKSAS. Užtenka!.. Šiame ... neįmanoma ką nors surasti... (*ieško ir suranda sąsagą*). A, štai kur tu buvai dingusi!

ŽERMENA. Jei nenori sutikti šeimininkės – paskubėk.

MAKSAS. Kaip jūs man visi nusibodote (*išbėga į aikštelę, ir leisdamasis laiptais, paskubomis baigai tvarkyti savo tualetą*).

(Iš koridoriaus į aikštelę išeina Berta – ji jau keltas sekundžių klausėsi iš Leskalje kambario sklindančių balsų. Palaukusi, kol nutils Makso žingsniai, Berta beldžiasi pas Žermeną.)

BERTA. Galima? (*nesulaukusi atsakymo įeina*) Romaną perskaitei?

ŽERMENA. Baigiu.

BERTA. Ko Maksas taip šūkavo?

ŽERMENA. *(atsainiai)* Jis reikalauja, kad aš su vaiku važiuočiau į kurortą. Reikalas su amerikiečiu kaip sviestu pateptas.

BERTA. *(nepatikimai)* Kiek Maksas ketina nulupti nuo šio jankio?

ŽERMENA. Tik 50 tūkstančių. *(paniekinamai)* Argi tai pinigas? Spjaut man į 50 tūkstančių. Maksas žadėjo pasamdyt man liokajų.

BERTA. Visi liokajai vagys.

(Iš apačios pasigirsta balsai. Abi moterys išbėga į aikštelę ir persisvėrusios per turėklus, klausosi. Bet triukšmas nutyla.)

BERTA. Mano Lui šiandien atsikėlė auštant... Neveltui: turgus šiandien buvo užverstas grieščiais... Duok man benzino, aš turiu išvalyti jo smokingą. Vakare, pas vieną hercogienę Lui skaitys savo eilėraščius.

ŽERMENA. *(puikiai žino, kad Berta meluoja)* O kodėl gi tau su juo nenuėjus?

BERTA. *(sodriai)* Man nusibodo kilnios draugijos. Ar kopūstus pašildei?

ŽERMENA. Mes juo dar vakar vakare sukirtom.

BERTA. Žinoma, jeigu Maksas atneš tau 50 tūkstančių... *(Ant laiptų pasigirsta žingsniai)* Tai šeimininkė... Bėgu... *(dingsta koridoriaus posūkyje).*

ŽERMENA. *(persisvėrus per turėklus)* Aš atpažinau Jūsų žingsnius, ponja Marė!

(Į aikštelę pakyla ponja Marė. Nors jai jau daugiau kaip 50 metų, bet laiptais ji lipa dar lengvai. Rankose ryšulėlis raktų ir pundelis sąskaitų.)

MARĖ. Taip, tai aš, o Jūs, be abejo, laukiate savo vyro, kuris nuėjo pinigų?

ŽERMENA. Taip, ponja Marė, Jis...

MARĖ. Nusibodo, Jūs skolingi už tris mėnesius.

ŽERMENA. Šiandien Maksas būtinai gaus pinigus... Jo amerikietis...

MARĖ. Nesąmonė! *(Jeina į Leskalje kambarį)* Viešpatie, koks purvas! Prieš išsinešdindami malonėkite visa tai išvalyti.

ŽERMENA. Bet mano vyras jokių būdu nesikraustys!

MARĖ. Nesirūpinkite, aš sugebėsiu jį įtikinti. *(Išeina į aikštelę, beldžiasi pas poną Marė)* Konstan! Atidaryk, tu man reikalingas.

PONAS MARĖ. *(Atidarydamas duris)* Greičiau sukis – aš išeinu.

MARĖ. Kai tik reikia padėti žmonai, tu amžinai skubi.

(Juodu įeina į pono Marė kambarį. Laiptais į viršų lėtai lipa Maksas, Žermena, išgirdusi jo žingsnius, laukia tarpduryje.)

ŽERMENA. Na?

MAKSAS. Reikalas atidėtas. Aš gavau laišką, štai...

ŽERMENA. Vadinasi, vėl nė skatiko? Šunsnukis!

MAKSAS. *(Griežtai)* Prašyčiau...

ŽERMENA. Šeimininkė išmeta mus iš buto... Mažyliui neturime nė lašo pieno...

MAKSAS. Pamėginsiu pakratyti tėtušį Darselo...

ŽERMENA. Pirma, jo nėra namie, o antra – jis daugiau nebeduos.

MAKSAS. Prasmekite jūs visi. Betgi reikia kažką sugalvoti... *(Išeina į aikštelę kaip tik tą akimirką, kai ponia Marė išeina iš vyro kambario. Prieš likimo smūgį, Maksas nulenkia galvą)* Laba diena, ponia Marė.

MARĖ. Sveiki, pone Leskalje. Tylėkit. Viską žinau, ką jūs norite pasakyti. Šiuo metu pinigų neturite, bet laukiate. Pakanka melo. Mokėkit arba nešdinkitės.

MAKSAS. *(bandydamas gintis)* Nešūkaukite, gerbiamoji, ką pagalvos kaimynai?

MARĖ. Lyg jie jūsų nepažintų! Atituštinkite butą!

MAKSAS. Jūs neturite teisės kalbėti su manim tokiu tonu. Aš dailininkas.

MARĖ. Man nuspjaut į tai, mielasis. Mane domina tik mano piniginė. Po valandos jūs atituštinkite kambarį. *(Beldžiasi pas Darselo)*

SOLANŽ. *(Ji, žinoma, girdėjo visą Makso ir ponios Marė pokalbį. Atsikelia atidaryti durų. Ji truputį šlubuoja ir vaikščioja pasiramsčiuodama lazdele, kuri jai nėra būtina, bet suteikia pasitikėjimą.)* Prašau, jeikite.

MARĖ. *(saldžiai)* Aš Jūsų nesutrukdžiau?

SOLANŽ. Nė kiek. Prašau sėskitės.

MARĖ. *(atsisėsdama, sklaido sąskaitas)* Štai Jūsų sąskaita. *(Mainais gauna pinigų.)* Ak, Solanž, jeigu visi gyventojai būtų panašūs į Jus! Tasai akiplėša Leskalje vadina save dailininku... Dievaži, aš piešiu ne blogiau už jį ir be to, niekam neskolinga.

SOLANŽ. Jūs jų neišvargsite, tiesa? Jų gi visai mažytis kūdikis.

MARĖ. Tegu kūdikiu rūpinasi jo tėvas.

SOLANŽ. Ponia Marė, jūs vis dėlto paliksite juos? Jūs negalite taip padaryti... Negalite?.. O visų geriausia aš sumokėsiu už juos.

MARĖ. Jūs iš proto išėjote! Už kokius žmones Jūs rengiatės švaistyti pinigus? Jūs gi ne kokia nors turtuolė... Ir kur aš juos dėsiu?

SOLANŽ. Aš Jus labai prašau *(įgrūda pinigų Marė)*. Jūs galite apgyvendinti juos mažame kambarėlyje, antrame numeryje... Bent mėnesiui, aš apmokėsiu viską, garbės žodis... O jie per tą laiką kaip nors susitvarkys.

MARÉ. Gerai... Jūsų per daug gera širdis, Solanž: tai neteikia laimės. O ponas Darselo apie šiuos pinigus ar sužinos?

SOLANŽ. Jeigu Jūsų manymu tai reikalinga... Aš pasakysiu tėvui. Eikite, nuraminkite Juos.

MARÉ. Nuraminsiu, bet pirma priversiu tą suskretėlę susitvarkyti kambarį. (*Išėjo. Beldžiasi pas Leskalje.*) Mano geraširdiškumas, žinoma, mane pražudys, bet aš leidžiu jums persikelti į antrą numerį. Vienam mėnesiui. Ir atsiminkit, per tą laiką turės būti sumokėta visa skola.

ŽERMENA. Bet antrajame numeryje nėra saulės...

MAKSAS. (*Labai griežtai*) Žermena.

MARÉ. Gal trūksta vonios ir elektrinio šaldytuvo? Pasakykit ačiū ir už tai! (*Ištraukia iš ryšulėlio raktą ir Leskalje poros lydima, eina į antrą numerį.*) Tik nedirskite ir vėl purvo užveisti!

(*Ponia maré tęsia savo vizitaciją. Leskalje pradeda pernešinėti savo daiktus į antrą numerį. Berta, iš savo stebėjimo punkto stebėjusi įvykius, padeda jiems.*)

PONAS MARÉ. (*Išeidamas iš savo kambario*) Kraustotės?

ŽERMENA. Specialiai, arčiau prie Jūsų.

PONAS MARÉ. Aš stačiai laimingas, meldžiamoji. (*Nueina žemyn.*)

SOLANŽ. (*Praverusi savo kambario duris*) Ponia Leskalje?

ŽERMENA. Ji palieka mus! Mes dabar antrajame numeryje.

SOLANŽ. Puiku. Gal nupirksite man duonos? Štai ... (*Duoda pinigų*) Ir prašau pasiimkite, kiek reikia pietums.

ŽERMENA. Solanž, Jūs angelas.

SOLANŽ. Tiktai greičiau, mažyliui, tikriausiai, reikalingas pienas. (*Uždarė duris*)

(*Žermena bėga į savo kambarį, stveria krepšį ir iškilmingai rodo Maksui monetą.*)

ŽERMENA. Numarinsim kirminą.

MAKSAS. Gudruolė! Nepamiršk nupirkti popirosų.

ŽERMENA. Tau svarbiausia – popirosai, o apie pieną vaikui tu nė nepagalvojai! (*Eina prie laiptų, bet išgirdusi ponios Maré balsą, sustoja.*)

MARÉ (*balsas*). Nekvailiokite, aš dar šiandien turiu atsiimti pinigus. (*Iš koridoriaus išeina Maré ir Liusi.*)

LIUSI. (*Chalate su popirosu*) Užtikrinu Jus – jis už mane sumokės.

MARÉ. Tavo jis kaskart kitas.

LIUSI. Gerbiamoji, aš reikalauju pagarbos!

MARÉ. Norite pagarbos?! Mokėkite!

LIUSI. Kaip Jūs drįstate! Aš jums ne kokia nors paleistuvė!

MARĖ. Ir labai gaila. Tada bet galėtum atsiteisti.

LIUSI. Liaukitės. Po mėnesio aš išvažiuoju.

MARĖ. Bet pirma jūs sumokėsite už butą. (*Liusi išdidžiai išeina. Žermena lipa žemyn. Aikštelėn pakyla Darselo.*) Sveiki, ponas Darselo, Jūs neįsivaizduojate kokių vargų aš gaunu savo pinigų. Žmonės prarado sąžinę ir garbę.

DARSELO: Ką daryti, dabar visiems labai sunku.

MARĖ. O man lengva? Mokesčiai, remontas, trys teismo procesai ir be to vyras dykūnas. O ko verta mano sesuo. Ir velnias mane sugundė priimti ją į šiuos namus durininke? (*meiliai*) Jūsų duktė jau apmokėjo sąskaitą. Brangusis ponas Darselo, pasaulyje yra tik dvi žmonių rūšys: kurie moka ir kurie nenori šito daryti.

DARSELO. Jūs, be abejo, labiau vertinate pirmąją kategoriją?

MARĖ. O kaipgi!

DARSELO. Milijoną kartų atsiprašau, gerbiamoji, bet aš alkanas kaip vilkas.

MARĖ. Skanaus apetito, pone Darselo. (*Žvilgtelėjusi į kambarį Nr. 2 ji nueina į buvusį Leskalje kambarį.*)

DARSELO. (*jeina į savo butą*) Sveika, dukrele!

SOLANŽ. (*bučiuoja tėvą*) Laba diena, tėveli. O Leskalje vėl turi nemalonumų. Žinai, juos šeiminkė išvarė.

DARSELO. O su mažyliu? Tai baisu.

SOLANŽ. Laikinai juos apgyvendino mažame kambarėlyje, greta... Tėveli, aš turiu prisipažinti. Aš apmokėjau dalį skolos. Šimtą frankų. Kitaip juos išmestų į gatvę!

DARSELO. Šimtas frankų. Šimtas frankų! Mums tai... (*po mažos pauzės*) šimtas frankų, tai jau ne taip... Tu puikiai padarei, dukrele. Puikiausiai!

(Tėvas ir duktė išeina į tarpinį kambarį. Liptais lipa Šarlis. Matyti, kad jis tiesiai iš darbo. Jį sutinka išėjusi iš pirmo kambario Marė.)

MARĖ. Sveikas, Šarli. Štai Jūsų sąskaita.

ŠARLIS. O štai Jūsų pinigai (*moka*).

MARĖ. Kaip sekasi?

ŠARLIS. Jūs gi matote – moku, vadinasi kol kas dirbu.

MARĖ. Ak, šitas kol kas... Paimkite raštelį.

ŠARLIS. Likite sveika. (*Nueina koridorium kairėn.*)

(Ji aikštelę užlipa Žonvalis. Ponia Marė klausiamai žiūri į jį.)

ŽONVALIS. Man sakė, kad šeštajame aukšte išnomuojamas kambarys.

MARĖ. *(Atidarydama duris į buvusį Leskalje kaparį)* Atsitiktinai laisvas. Žinoma čia dabar labai didelė netvarka, bet viskas bus išvalyta ir sutvarkyta. Štai gazo pečiukas, elektra...

ŽONVALIS. O apšildymas?

MARĖ. Aš gi sakiau – gazo pečiukas. Centralinis apšildymas ne mūsų kišenei. Patalynė keičiama tiksliai kartą į mėnesį. Kambarys puikus. Kaina Jums žinoma. Kambario ruoša, žinoma, Jūsų sąskaita. Jūs čia jausitės pilnu šeimininku. Kiekvienas už save, o dievas už visus. Tai – mano taisyklė.

ŽONVALIS. Ir mano taip pat. Bet darbui man būtina ramybė.

MARĖ. Vienuolyno tylą.

ŽONVALIS. Tokiu atveju, paimkite už mėnesį pirmyn.

MARĖ. Malonėkite pas mane į penktą aukštą. Aš išrašysiu kvitą. Mano pavardė Marė. Ponia Marė.

ŽONVALIS. O aš – Žonvalis.

MARĖ. Labai malonu. Atleiskite vieną minutėlę. *(Praveria antrojo numerio duris.)* Gyviau atsiimkite savo šlamštą. Pirmas numeris jau užimtas. *(Grįžta.)* Prašau Jus, pone Žonvali.

ŽONVALIS. *(Jau ant laiptų)* Dar vienas klausimas, gerbiamoji, ar šeštojo aukšto gyventojai tikrai ramūs?

MARĖ. Tikri avinėliai. Čia niekada nieko neįvyksta.

(Jie išeina. Ant pirštų galų įeina Berta, klausosi tolstančių žingsnių.)

UŽDANGA

ANTRAS PAVEIKSLAS

(Rytojaus diena. Buvusiame Leskalje kambaryje įsikuria Žonvalis. Čia dabar švaru. Ant sienų paveikslai, lentynose knygos. Žonvalis kabina dar vieną paveikslą.

Darselo kambaryje, diktuojuant tėvui, Solanž rašo mašinėle.)

DARSELO. *(diktuoja)* ...Kinslėjus nenorėjo pastebėti ištiestos rankos. Giliai susimąstęs jis nulenkė savo galvą. Po šito įžeidimo kryžiuočių anūkė paraudo iki pat plaukų šaknų. Aš žinojau, milorde, kad Jūs niekšas, - sušvokštė ji...

SOLANŽ. *(kartoja)* ...sušvokštė ji...

DARSELO. Priešai lyg dvi panteros miško tankmėje, tylėdami aršiais žvilgsniais, degino kits kitą... Taškas. Kinslėjus pirmasis nutraukė tylą. Gerai apgalvokite, grafiene, - šaltai pasakė jis...

SOLANŽ. Šaltai... Jau be dešimt dvi, tėveli...

DARSELO. A, velnias. (*Greitomis išgeria puodelį kavos, velkasi švarką.*) Pamišau pasakyti. Man dar tris revizijas užkrovė. Darbo žymiai padaugėjo, o atlyginimą tik trupučiu padidino... Kad taip atvirksčiai! Tada aš užsiimčiau tikra literatūra, žinoma, ir šiuos romanus spausdina, bet vis dėlto... Lik sveika, mažyte.

SOLANŽ. Nepamišk odekolono parnešti.

DARSELO. Viską pamenu: odekolonas, aspirinas, adatos. Iki vakaro, brangioji. (*Išeina.*)

(*Solanž palydi iki durų.*)

SOLANŽ. (*įkandin*) paimk kalkinio popieriaus.

DARSELO. (*balsas*) Nesirūpink, viską paimsiu!

(*Žonvalis išgirdęs Solanž balsą atidaro duris ir lenkiasi mergaitei. Solanž sumišusi nueina į savo butą. Žonvalis išėjęs į aikštelę skaito prikaltas prie kaimynų durų vizitines korteles – susipažįsta su jomis. Po to sagutėmis pritvirtina savo kortelę. Į aikštelę išėjo Žermena.*)

ŽERMENA. (*skaito*) Žon-valis... Tai Jūsų pavardė?

ŽONVALIS. Taip. Tikiuosi, kad kada nors ji taps garsi.

ŽERMENA. Iki vakar dienos mes gyvenome šiame kambaryje, bet dabar pasirinkome kitą... Valytoja Jums nereikalinga? Aš nebrangiai paimsiu.

ŽONVALIS. Nebrangiai? Tai maloniai skamba. Jeikite gerbiamoji.

ŽERMENA. (*įėjo į kambarį*) Kaip pas Jus puiku! Stačiai neatpažinsi. (*apžiūrinėja sienose kabančias fotografijas*) Tai kino artistai? Aš irgi galėjau filmuotis. Vienas režisierius... gal Jūs pažįstat? – toks rudas, jis net gatvėje mane sekiojo. Pasiutusius pinigus siūlė. Bet aš jam pasakiau, kad įpratau kitaip užsidirbti sau duoną.

ŽONVALIS. Puikus atsakymas. Jis, aišku iš karto suprato su kuo turi reikalą. Sakykite, o kiek Jūsų manymu – nebrangu?

ŽERMENA. Trys frankai už valandą.

ŽONVALIS. Oho! Aš taip greit jų neuždirbu. Kambarys nedidelis, darbo ne daugiau kaip pusvalandžiui.

ŽERMENA. Gerai. Tik neprasitarkite mano vyrui, jis užpyks. Juk tai gali sukompromituoti jį visuomenės akyse. Mano vyras dailininkas, jis beveik kasdien buvoja pas vieną grafienę.

ŽONVALIS. Ir Jūs nepavyduliaujat?

ŽERMENA. Dailininkui būtini nuotyčiai.

MAKSAS. (*nuo savo kambario slenksčio*) Žermena!

ŽERMENA. (*šaukia*) Einu!

MAKSAS. (*šaukia*) Kur batams tepalas?

ŽERMENA. (*šaukia*) Baigėsi! Paspjaudyk šepetį. (*Žonvaliui*) Man laikas. Ruošą pradėsiu nuo rytojaus dienos.

ŽONVALIS. Tik nesirauškite mano popieriuose. Tai gali atnešti nelaimę. Juose užtektinai medžiagos visai valstybei išsprogdinti.

ŽERMENA. Ak, tai Jūs prieš...

ŽONVALIS. Aš visada prieš viską. Aš rašau dainas. Tiksliau, ruošiuosi rašyti.

ŽERMENA. Och. Maksas bus sužavėtas. Jis dievina kilnius žmones. Jis todėl ir mane vedė, kad aš labai kilnios natūros.

ŽONVALIS. Taip. Jūs ne šeštam aukštui sutverta.

ŽERMENA. O, mes čia laikinai. Tiesiog nepalankių aplinkybių sutapimas. Visas mūsų buto apstatymas atiduotas saugojimui. Už tai mes mokame milžiniškus pinigus. Tačiau visa tai greitai baigsis. Maksas už savo paveikslus iš vieno amerikiečio turi gauti šimtą tūkstančių. O kol kas jis margina saldainiams dėžutes... Bet Jūs neabejokite! Jis tikras dailininkas.

ŽONVALIS. Atleiskite, aš tuo neabejoju.

ŽERMENA. Taip, taip, jo patarimų klauso netgi Luvro muziejuje. Greitai aš turėsiu liokajų, o mes pietausime pačiame ištaigingiausiame restorane. (*Jau duryse*) Saugokitės Bertos. Ji gyvena šio koridoriaus ketvirtame kambaryje ir taip pat valo kambarius. Baisi pletkininkė ir melagė. Tikina, kad gyvenusi Turkijoje sultono rūmuose ir buvo jo suvestinio brolio žmona. Bet dabar jai labiausiai patinka bėgioti į padienį darbą ir nakvoti pas svetimus vyrus.

ŽONVALIS. Tai labai miela iš Jūsų pusės.

ŽERMENA. Ak, taip... Tokiu atveju, saugokitės durininkės.

ŽONVALIS. Žinote ką, gerbiamoji, praneškite man iš karto, ko aš čia turiu saugotis. Visada geriau iš anksto susipažinti su savo galimais priešais.

ŽERMENA. Durininkė yra mūsų šeimininkės tikra sesuo. Pats suprantate kas darosi, kas darosi kuomet viena sesuo turi tarnauti kitai.

MAKSAS. (*savo kambario duryse*) Žermena!

ŽERMENA. Einu! (*Žonvaliui*) Iki rytojaus. (*Išėina į aikštelę, kur susiduria su lipančia laiptais Liusi.*) Vėl nauja skrybėlaitė? Puikumėlis! Dovana?

LIUSI. Sulauksi iš jų. Pati pirkau.

ŽERMENA. O kur Jūsų draugužis?

LIUSI. Išnyko. Velnias žino, kodėl jie visi mane meta... Žinote ką aš dabar mačiau? Jūsų paslaptinę pilkąją damą.

ŽERMENA. Tiesa? Kur?

LIUSI. Stovint ant šaligatvio prieš mūsų namus. Man atrodo, kad tai ji. Ištaigingas asmenybė.

ŽERMENA. Blondinė? Aukšta? Akys mėlynos? Ji!!! (*šaukia*) Berta! Greičiau čionai! (*Su šluota rankoje įeina Berta.*) Liusi matė pilkąją damą.

BERTA. Garbės žodis?

ŽERMENA. Kaip dievą myliu. Stovi ant šaligatvio ir žiūri į viršų.

MAKSAS. (*duryse*) Tu iš manęs tyčiojies? Be papirosų aš negaliu dirbti.

ŽERMENA. Einam, Berta gal mes dar ją pamatysime. (*Išėina*)

MAKSAS. (*sulaikydamas išeinančią Liusi*) Na, kas eilėje? Vėl imtynininkas?

LIUSI. Ką Jūs! (*Svajingai*) Jis smuikininkas. Pirmasis smuikas.

ŽERMENA. (*balsas iš apačios*) Ei, nedirskit flirtuoti man neesant.

LIUSI. (*persisvėrusi per turėklus*) Nesijaudinkite! Jūsų vyras ne mano skoniui.

MAKSAS. Nejaugi? Reiškia – niekada?

LIUSI. (*juokdamasi*) Niekada! (*išbėga*)

(*Maksas neturi kur dingti, beldžiasi pas Žonvalj.*)

MAKSAS. (*praveria duris*) Leisite? Aš, Maksas Leskalje, Jūsų kaimynas.

ŽONVALIS. Labai džiaugiuosi. Įeikite.

MAKSAS. (*Jeina*) Aš tik norėjau su Jumis susipažinti. Vieną Žonvalj aš pažinojau, jis buvo įveltas į kažkokią tai žemės sklypų aferą. Reikalas gan nešvarus, bet davė jam pusę milijono pelno.

ŽONVALIS. Labai gaila, bet tai buvau ne aš.

MAKSAS. Gal turite papirosą? Žmona nuėjo pirkti, bet žinote – moteris – greičiau kaip už valandos negrįš. (*Užsirūko*) Dėkoju. Negaliu dirbti be papirosų. Mano profesija...

ŽONVALIS. ...dailininkas. Ponia Leskalje man sakė.

MAKSAS. Jau devynias galybes suspėjo priplepėti. Įsitikinęs, kad ji siūlė tvarkyti Jūsų kambarį. Tai stačiai kažkokia manija! Kitur su malonumu šeiminkauja, o savo nežiūri.

DARSELO kambarys

(*Iš gretimo kambario pasirodo susijaudinusi Solanž. Skubiai išėina į aikštelę.*)

SOLANŽ. Pagelbėkite, prašau!.. Tomas iškrito per langą. Pone Leskalje! Pone Leskalje!

MAKSAS. (*išbėga į aikštelę*) Kas nukrito?

ŽERMENA. (*užbėga laiptais*) Kas atsitiko?

SOLANŽ. (*su širdgėla*) Dėl dievo! Mano Tomas iškrito pro langą.

ŽERMENA. Nusiraminkite, meilute, jis galėjo likti gyvas. Katės iš įvairiausių aukščių moka kristi.

ŽONVALIS. Tuoju Jūsų katę atnešiu (*nubėga žemyn*).

SOLANŽ. Mano vargšas, mano mielas Tomas...

BERTA. (*lipdama į aikštelę*) Kokia Jūs jautri! Pagaliau jis tik gyvulėlis.

(*Žermena nuveda Solanž į jos kambarį.*)

LIUSI. (*įbėga – jinai jau chilate*) Kas išsoko pro langą?

BERTA. Tomas.

LIUSI. Vargšas kicka!

MAKSAS. Jo nubėgo naujasis gyventojas (*pamerkia Liusi.*) Gražus vaikinai. (*Liusi nuduoda visiškai abejinga.*)

BALSAS IŠ 5 AUKŠTO. Ei, šeštasis aukštas! Kas ten atsitiko?

BERTA. (*persisvėrė per turėklus*) Darselo katė pro langą išlėkė.

BALSAS IŠ 5 AUKŠTO. (*perduoda naujieną sekančiam aukštui*) Darselo katė ant grindinio išsoko. (*Bertai*) Mirtinai užsimušė?

BERTA. Dar neaišku.

BALSAS IŠ 5 AUKŠTO. (*praneša žemyn*) Į kotletą suplojo.

PONAS MARĖ. (*tarpduryje savo kambario*) Koks čia triukšmas? Sukilimas? Valstybinis perversmas?

MAKSAS. Kol kas tik Solanž katė įvykdė šuolį iš šeštojo aukšto. (*Nusivylęs, ponas Marė dingsta.*)

SOLANŽ. (*savo kambaryje*) Jis dar negrįžo?

ŽERMENA. (*prieidama prie durų*) Regisi eina.

BERTA. (*žemyn*) Užsimušė?

ŽONVALIO BALSAS. Gyvas.

SOLANŽ. Ačiū dievui!

ŽERMENA. (*ramindama Solanž*) Štai, nieko baisaus ir neįvyko. Puikus mūsų naujas gyventojas. Jis dainelės kuria.

ŽONVALIS. (*su kate rankose įeina pas Darselo*) Imkite, madmuazele. Ji tik gerokai susitrenkė.

SOLANŽ. (*paėmė katę*) Aš Jums labai dėkinga. (*Susidrovėjusi nuėjo į gretimą kambarį.*)

ŽERMENA. Baisiai drovi. Juk ji niekur neišeina, naujas žmogus jai didelis įvykis. (*Žonvalis ir Žermena išeina į aikštelę.*)

MAKSAS. Žermena, kurgi papirosai?

ŽERMENA. Och, vėl pamiršau! Berta, einam su manim. (*Jos nulipa.*)

LIUSI. (*ištiesia Maksui papirosą*) Imkite.

MAKSAS. Sujaudintas. (*Pastebėjo Žonvalį apžiūrinėjantį Liusi.*) Jūs nepažįstami? Madmuazelė Šenje. Ponas Žonvalis.

LIUSI. Jūs buvote nepaprastai malonus su šita kate.

ŽONVALIS. Aš turiu labai jautrią širdį madmuazele. (*Liusi nueina į savo kambarį.*)

MAKSAS. Nebjauri? Ir be to nelabai griežta.

ŽONVALIS. Profesionalė?

MAKSAS. Ką jūs!.. Dar ne. Kol kas barškina mašinėlė ir įsimylėjusi smuikininką. Tačiau visa tai ne ilgam.

ŽONVALIS. Graži mergaitė, bet ir kicka visai nebloga.

MAKSAS. Solanž? Žavinga. Mūza – įkvėpėja. Aš nupiešiau jos portretą. Norite žvilgtelti? (*beldžia į Darselo butą, Solanž atidaro*) Leisite kaimyniškai? Tai mūsų naujasis gyventojas.

SOLANŽ. Mano Tomas jau supažindino mus. Bet aš Jums dar nepadėkojau kaip reikiant, pone Žonvali.

ŽONVALIS. Kokie niekai!

MAKSAS. Aš noriu kaimynui parodyti Jūsų portretą.

SOLANŽ. Prašau.

MAKSAS. (*demonstruoja portretą*) Jūsų nuomonė?

ŽONVALIS. (*neįstengdamas pagirti*) Labai originalu... Aš pasakyčiau – stilizuota.

MAKSAS. (*išdidžiai*) Čia niekai! Aš tuoj Jums parodysiu vieną darbą... (*nueina namo*).

ŽONVALIS. O Jums šis portretas patinka?

SOLANŽ. (*juokdamasi*) Nesakysiu. (*Rimtai*) Žmogus privalo turėti kokias nors iliuzijas.

ŽONVALIS. (*pamatęs rašomąją mašinėlę*) Jūs taip pat užsiiminėjate perrašymu?

SOLANŽ. Tik tėvui diktuojant. Jis rašo romanus... Vien iš algos nepragyvensi.

ŽONVALIS. (*ima iš lentynos knygą*) Medžiotojų pilies paslaptis... Autorius – Derozas.

SOLANŽ. Tai vienas iš mano tėvo slapyvardžių.

ŽONVALIS. Galima paskaityti?

SOLANŽ. Ta sąlyga, jei nesakysite savo nuomonės.

ŽONVALIS. O, tokios mažos mergaitės toks piktas liežuvis.

SOLANŽ. Man gretai dvidešimt metų... O Jūs dainas kuriate?

ŽONVALIS. Aš dar ne tikras kompozitorius. Kol kas tik studentas juristas. Bet aš kuriu, ir jeigu norite parodysiu Jums savo dainas.

SOLANŽ. Jos liūdnos ar linksmos?

ŽONVALIS. Išimtinai linksmos. Aš nekenčiu liūdesio. Juk tikrumoje žmonės liūdi tik todėl, kad neturi pinigų. Duokite kiekvienam nors po 4000 j mėnesį ir visi pradės dainuoti nuo ryto iki nakties. Kaip aš.

SOLANŽ. Reiškia Jūs tiek daug uždirbate?

ŽONVALIS. Kol kas ne. Linksmiuosi avansu – sąskaiton būsimųjų gerovių.

SOLANŽ. (*juokdamasi*) Na jei taip, tai padainuokite.

ŽONVALIS. Mielai. Aš net specialiai Jums dainą parašysiu. Dainą apie katinėlį, kuris norėjo nusižudyti.

SOLANŽ. O, ne! Mano Tomas visai to nenorėjo. Jis laimingas. (*susimąsčiusi*) Jūs manote, kad gyvūneliai gali nusižudyti?

ŽONVALIS. Neabejotinai. Žinomi atsitikimai kuomet po šeimnininko mirties šunys nieko neėsdavo ir mirdavo. Priešingų reiškinį nepastebėta. (*Prieina prie pianino*) Dainelė vadinasi „Dvidešimt metų“. (*Dainuoja; įeina Maksas. Jis atsitempia piešinį.*)

MAKSAS. *(Nekreipdamas į muziką dėmesio demonstruoja paveikslą) Štai. Ką, neblogai?*

ŽONVALIS. Tiesiog žavinga.

MAKSAS. Matau, kad Jūs žinovas. Jūs nusipelnėte to, kad aš parodyčiau Jums visus savo darbus. Einam.

ŽONVALIS. *(šypsodamasis Solanž)* Iki greito pasimatymo.

SOLANŽ. Iki pasimatymo.

(Vyrai išeina. Solanž stengiasi prisiminti Žonvalio dainelės melodiją. Maksas ir Žonvalis dar aikštelėje.)

MAKSAS. Aišku, čia mažai mano darbų. Patys suprantate, nėra specialios dirbtuvės... Ir saldainių dėžutės labai daug laiko atims.

ŽONVALIS. Papirosą?

MAKSAS. Derėtų atsisakyti, bet jūs pats rūkantis ir suprasite mane. *(Abu užsirūko.)* Į kambarį nekviečiu: ten po persikraustymo neapsakoma betvarkė. Aš čia keletą dalykų išnešiu.

ŽONVALIS. Nesivarginkite... Galbūt kaip nors kitą kartą?

MAKSAS. Atleiskite, koks gi čia vargas. *(Nueina į savo kambarį.)*

(Laiptuose pasirodo sujaudintos Berta ir Žermena. Paslaptینگai klausosi ir žiūri žemyn. Žonvalis susidomi.)

ŽERMENA. *(Žonvaliui)* Tsss... Ji eina!

ŽONVALIS. Kas?

ŽERMENA. *(pašnibždomis)* Pilkoji moteris.

BERTA. *(pašnibždomis)* Ji neprivalo jūsų matyti. *(Žiūri žemyn)* Ji jau ketvirtame aukšte... *(Žonvaliui)* Išeikite gi!

ŽONVALIS. Bet man taip pat įdomu į ją pasižiūrėti.

ŽERMENA. *(pašnibždomis)* Jūs viską sugadinsite. Išeikite.

(Žonvalis paklusniai išeina, bet stovėdamas už durų klausosi. Iš koridoriaus į aikštelę įeina Liusi. Moterys daro jai ženklus išeiti.)

BERTA. *(Liusi)* Tai ji!..

(Visos trys moterys dingsta koridoriaus posūkyje. Pasirodo Irena. Aikštelė tuščia. Girdisi pianino garsai. Tai groja Solanž. Irena lipa drąsiau. Atsišliejusi žiūri į Žonvalio kambario duris.)

MAKSO BALSAS. *(iš kambario Nr. 2) Niekšybė! Kas per suirutė! Argi čia galima ką nors surasti!*

(Irena išgąsdinta nubėga žemyn. Aikštelėje pasirodo Žermana, Berta, Liusi. Žiūri žemyn.)

BERTA. *(Žermanai) Bėkime paskui ją... (Abi bėga žemyn. Žonvalis pravėrė duris. Pamatęs Liusi išeina, ir greta jos atsistojo prie turėklų.)*

LIUSI. Joms siaubingai norisi sužinoti kas ji ir kur gyvena.

ŽONVALIS. Ir dažnai ši paslaptinga moteris čionai ateina?

LIUSI. Man atrodo, ji čia buvo du ar tris kartus. Pasižiūri į Jūsų gyvenamo kambario duris – ir išeina.

ŽONVALIS. Tikrai keista. *(Pauzė.)* Ar jums neatrodo, kad mudu plaukiame garlaiviu?.. Tai ne turėklai, o laivo bortas. O ten jūra.

LIUSI. *(juokdamasi)* Ne, neatrodo.

ŽONVALIS. Todėl, kad jūs neužmerkiate akių. Užsimerkite, ir jūs viską pamatysite. *(Juokdamasi Liusi užsimerkia.)* Mūsų garlaivis plaukia į Antilų salas. Jūs bėgate nuo apgaulingos aistros. Šiandien sutikote naują meilę... Šiandien jūs maldavote susitikti. Jūs buvote vieniša, apleista... Ir jūs sutikote. Karšta tropikų naktis. Viršuje mirga žvaigždės. Vėjas atneša nematomų salų aromatą... Girdite, kaip šis vėjas dainuoja? *(Apkabina Liusi.)* Krante moteris jau dažo lūpas, jos laukia jūreivių. Moteris žino, kad jūreivis lengvai atiduos visą savo mėnesinį uždarbį už vieną vienintelę valandą... *(Liusi atmerkia akis)* Užsimerkite, arba jūs nieko nepamatysite!.. *(Atsargiai veda Liusi prie savo kambario)* Rytoj jūs išsiskirsite amžiams. Laivas artinasi į prieplauką... Bet šioji naktis – jūsų. Kajutės greta... Taip lengva supainioti duris. Jis nieko jums nekalba. Kam gi žodžiai? Atidaro savo kambario duris. *(Bučiuoja Liusi).*

(Į aikštelę apsikrovęs paveikslas įeina Maksas. Jis viską mato, bet pasilieka visiškai abejingas ir grįžta į savo kambarį.)

ŽONVALIS. Užsimerkite, stipriau užmerkite akis, kad geriau matytumėt...

(Tuojau pat Liusi peržengs slenkstį. Ji atsimerkia, bet nieko nemato, apie ką taip įtikinančiai šnabždėjo Žonvalis. Staigiai pasisukus nueina koridorium.)

UŽDANGA

TREČIAS PAVEIKSLAS

(Praėjo keletas dienų. Žonvalio kambaryje ir laiptų aikštelėje tuščia. Darselo savo kambaryje kalbasi su Šarliu.)

DARSELO. Tu teisingai pasielgei, kad nutarei su manimi pasikalbėti. Ir kalbėsime atvirai. Ji ne tau, Šarli. Aš nenoriu atsikalbinėti, teisintis jos jaunumu ir tuo, kad ji ne visai sveika, - ne tame reikalas... *(Šarlis bando kažką pasakyti)* Leisk man baigti!.. Mielai tikiu, kad tu ją myli, bet ar myli ji tave? Žinoma, Solanž prisirišo prie tavęs ir tai nenuostabu: jūs pažįstate vienas antrą jau dvidešimt metų. Per tuos metus Solanž labai retai palikdavo šeštąjį aukštą, beveik visą savo gyvenimą ji praleido čia – su niekuo nesusitikdama... Bet tu supranti, Šarli, kad ne visada taip bus. Ateis valanda, kad aš ją išvešiu, ji pamatys platųjį pasaulį, daugybę žmonių ir galbūt sutiks tą, kurį tikrai likimas jai paskyrė. Garbės žodis, Šarli, aš nenoriu tavęs skaudinti, bet ir tuščių vilčių nepuoselėsiu. Pamiršk apie tai, berniuk. Tu man patinki, bet visų pirma aš tėvas, o tu neturi visuomenėje jokios padėties.

ŠARLIS. Aš turiu darbą, pone Darselo.

DARSELO. Kurio rytoj tu gali netekti. O, tylėk, tylėk, aš žinau, tu turi santaupų! Tu nevaikštai į kavinę, nerūkai, niekada nebūni kine, teatre, ir kelnes nešioji iki to laiko, kol jos nepavirsta šešėliu... Ir vis dėlto, aš negaliu suprasti, kaip tu išsigudrinai atidėti 5000 frankų!

ŠARLIS. Aš galvojau, kad tie pinigai jai pravers.

DARSELO. Garbės žodis, geresnio vyro Sloanž aš nelinkėčiau, bet...

ŠARLIS. Suprantu, Jūs norite pasakyti, kad man trūksta ne vien padėties, bet ir puikios išvaizdos. Mano fasadas iš tikrųjų ne koks. *(Liūdnai)* Bet aš ją myliu.

DARSELO. Juk pasaulyje ne viena Solanž.

ŠARLIS. Bet aš myliu tikrai ją vieną.

DARSELO. Tai, Šarli, teikia tau garbės, bet atmink, apie šį mūsų pokalbį ji nieko neturi žinoti.

ŠARLIS. Galbūt man čia daugiau nebeateiti?

DARSELO. Jokiu būdu! Tai nuliūdintų Solanž, ji juk prie tavęs priprato. Viskas liks po senovei, mano berniuk.

(Iš gretimo kambario įeina Solanž.)

SOLANŽ. Man nusibodo vienai sėdėti. Tikiuosi, jūs savo paslaptis baigėte? Kame reikalas?

DARSELO. Šarlis apie savo nemalonumus pasakojo.

SOLANŽ. Tu turi nemalonumų? Kokių?

DARSELO. Gyvenimiškų. Jis stačiai bijo prarasti darbą. Paprasta istorija. Na, o dabar darban, mergyt. *(Šarliui)* Tu nekliudysi. Sėdėk.

SOLANŽ. Aš pasiruošusi. *(Pasiruošia rašyti rašomąją mašinėlę)* Ak, tiesa... Nespėjau pasakyti. Ponas Žonvalis šiandien ateis pas mus arbatos gerti. Penktą valandą.

DARSELO. Už dvidešimties minučių? Na, ką gi, išnaudosim nors tą laiką.

SOLANŽ. (*skaito įdėtą į mašinėlę lapą*) ... Grafas buvo apsivilkęs aksominiu švarku...

DARSELO. Visiškai teisingai. (*Diktuoja*) Grafas buvo apsivilkęs aksominiu švarku ir tokiomis pat kelnėmis. Jo akys buvo stebuklingos, lūpos puikiai apibrėžtos ir grynai aristokratiškos kojos...

SOLANŽ. (*kartodama*) ... kojos ...

DARSELO. ... Jo aukštą kaktą pabrėžė plačiabrylė skrybėlė, iš po kurios, lyg plienas, blizgėjo pilkos akys. Tai buvo aštrus, lyg špagos ašmuo žvilgsnis... (*Į aikštelę išėjo Maksas. Šaukia: Žermana! Žermana!*) Jau vidurnaktis, – staugia grafas. Jo veidas mirtinai išbalo. Jam pasirodė, kad žemė susiūbavo po kojomis.

SOLANŽ. ... kojomis...

ŠARLIS. Kaip įdomu!

(Į duris beldžiasi Maksas. Darselo atidaro.)

MAKSAS. Atleiskite už trukdymą. Ar nėra kartais pas jus mano žmonos?

SOLANŽ. Ji išėjo su Berta. Nusprendė žūt būt susekti pilkąją damą.

MAKSAS. Tiesiog pamišimas!.. Tūkstantis atsiprašymų.

DARSELO. (*stengiasi būti meilus*) Prašau. (*Išėjus Maksui uždaro duris.*) Reikia tik pradėti dirbti!.. ir dar vadinasi save žmogumi... Ties kuo aš sustojau? Taip... (*diktuoja*) Jis žengia žingsnį, mėnuo, nenorėdamas tapti būsimo nusikaltimo liudininku, pasislėpė.

(Laiptais pasikelia Žonvalis. Nueina į savo kambarį. Tvarko tualetą.)

SOLANŽ. Gal baigsim? Aš truputį pavargau.

DARSELO. (*Išgąstingai*) Tu blogai jautiesi?

SOLANŽ. Ne, ne! Stačiai negaliu susikaupti.

DARSELO. Tebūnie prakeikti tie pinigai! Tau reikia užmiestinti, į orą, o vietoj to tu sėdi tvankiame kambaryje ir barškini mašinėle.

SOLANŽ. Liaukis, tėveli.

DARSELO. Aš ir pats pavargau. Nepertraukiama kūryba vargina žmogų. (*Peržiūri lapelius*) Bet mes šiandien gerai padirbėjome.

ŠARLIS. Puikus romanas.

DARSELO. Tu manai? Vakare mes jį baigsime.

SOLANŽ. Dieną anksčiau termino.

DARSELO. Ir todėl mes rytoj ilsėsime... Aš labai patenkintas, kad ponas Žonvalis ateis pas mus, tai tave pralinksmins. Bet mes nieko nežinome apie jį. Kas jis? Kodėl jis apsigyveno šeštame aukšte?

SOLANŽ. (*juokdamasi*) Dėl dievo, užmiršk, tėveli, apie savo romanus. (*Šarliui*) Juk tiesa, kad mūsų naujame kaimyne nieko nėra paslaptingo?

ŠARLIS. (*stengdamasis kalbėti abejingai*) Aš jį pažįstu tik iš tavo pasakojimo. Aš jo dar nesu matęs.

DARSELO. Bet kuriuo atžvilgiu šis jaunas žmogus Solanž atžvilgiu buvo labai paslaugus.

ŠARLIS. Ne tokia jau didelė paslauga atnešti iš gatvės katę.

DARSELO. Reikia mokėti vertinti net ir mažiausią paslaugą. (*Žiūri į laikrodį*) Eisiu jį pakviesti.

ŠARLIS. (*jis jaučiasi nereikalingas.*) Aš galbūt eisiu pasivaikščioti, man pradėjo skaudėti galvą.

DARSELO. Oras – geriausias vaistas nuo migrenos. (*Išėina į gretimą kambarį. Matyti, kaip jis velkasi švarką.*)

SOLANŽ. (*Šarliui*) Labai skauda (*deda ant jo kaktos ranką*)? Tiesa, karšta... Šarli, tu gali man pasitarnauti?

ŠARLIS. Žinoma.

SOLANŽ. Paieškok gaidų krautuvėse dainelę „Dvidešimt metų“. Atsiminsi? Ir prašau nupirk man lūpoms dažų. Nebrangių. Pinigų turi?

ŠARLIS. Rasiu. Iki pasimatymo.

SOLANŽ. Palauk. O kokie tavo rūpesčiai?

ŠARLIS. Nieko tau įdomaus. Iki pasimatymo, pone Darselo.

DARSELO. (*iš gretimo kambario*) Lik sveikas, mano drauge.

(Tuo laiku Žonvalis jau baigia savo tualetą. Pasižiūrėjęs į laikrodį išėina į aikštelę kaip tik tą momentą, kada Šarlis pradeda leistis laiptais. Abejingai pasižiūrėjęs į Šarlį, Žonvalis beldžiasi pas Darselo. Šarlis nuleidęs galvą pamažu lipa žemyn. Darselo atidaro duris.)

DARSELO. Aš jau rengiausi Jus kviesti. Įeikite, brangusis kaimyne.

SOLANŽ. Laba diena, pone Žonvali. Įsivaizduokite sau, mano kačiukas iki šiol negali atsipeikėti, jis visą laiką miega.

DARSELO. Galima pagalvoti, kad jis anksčiau trankėsi po teatrus. Leisite arbatos? Vyno? Na, suprantama, vyno (*pripila*).

(Aikštelėje persisvėręs per turėklus Maksas šaukia: Žermena!)

SOLANŽ. Negi jos dar tebesivaiko šitą moterį?

ŽONVALIS. Pilkąją moterį?

DARSELO. O kas ją žino!.. Pilkoji moteris... Neblogas pavadinimas – kaip tu manai, Solanž? Iš jo galima kai ką išspausti. Į Jūsų sveikatą, brangusis kaimyne. (*Geria. Maksas grįžta į savo kambarį.*)

DARSELO. Kiek aš suprantu, jūs vienu laiku studijujete jurisprudenciją ir ruošiatės kompozitoriaus garbei?

ŽONVALIS. (*juokdamasis*) Kažkas panašaus.

DARSELO. O aš – sąskaitininkas. Taip mane ir vadina: sąskaitininkas Darselo. Pagaliau tai atitinka tikrovę. Visą laiką sėdžiu kontoroje ir rašau skaičius, skaičius ir skaičius. Bet tai tik dalis gyvenimo. Sugrįžtu namo ir čia randu savo židinį, savo dukrą, savo kūrybą. Ir aš jau ne sąskaitininkas. Žinoma, jeigu turėčiau pinigų, aš kurčiau kitus dalykus... Bet, deja, mūsų labai riboti ištekliai ir aš priverstas rašyti nuotykių romanus.

ŽONVALIS. Aš įsitikinęs, kad tie romanai ne daug kuo blogesni už kitus.

DARSELO. Jie geresni, jaunuoli! Taip, taip, aš tai pilnai tvirtinu. Tik nuotykių romanuose jūs rasite didžius žodžius – garbė, atsidavimas, kilnumas. Žodžius, seniai pradingusius iš literatūros... Apie gyvenimą aš jau nekalbu. Tik liaudis gali įvertinti visus šiuos kilnius dalykus, apie kuriuos kiti ir prisiminti nedrįsta. Sako, kad plačiųjų masių blogas skonis! Netiesa, velniai griebtų! Žinoma, liaudis nesupranta plonybių, bet ji turi tikrą nuojautą. Štai „Medžiotojų pilies“ paslaptis (*pakrato knyga*). Liaudis ją skaito ir tuo aš didžiuojuos.

SOLANŽ. Deja, autorius nuo to nepraturtėjo.

DARSELO. Norint gerai uždirbti, reikia būti įžmybe, o aš neturiu vardo, tiksliau, turiu per daug vardų. Per penkiolika metų aš parašiau 147 romanus. Štai (*ima vieną po kitos knygas*). Apsiausto ir špagos romanai – Ševalje ir Mirmon. Pastipusios katės smuklė. Vienišoji. Aš turiu 20 slapyvardžių, pone Žonvali, ir tai suteikia man galimybę kiekvieną mėnesį išleisti po romaną.

ŽONVALIS. Bet kaip jūs galite skurti šitiek naujų veikėjų? Šitiek situacijų?

DARSELO. (*su pasididžiavimu*) O kam gi yra gyvenimas? Semkite iš gyvenimo, mieliausias pone, patikėkite – tai neišsenkamas šaltinis.

SOLANŽ. (*gudriai*) bet tu užmiršai, kad be gyvenimo dar yra veikiančiųjų asmenų sąrašas.

DARSELO. Taip, prie jos nesumeluosi. (*Paima buhalterijos knyga*) Pažvelkite, štai sąrašas patvirtintų veikėjų. Čia jūs rasite ką tik norite: kairėje – herojai, vyrai, dešinėje – herojės moterys. Kiekvienas su atitinkamu numeriu. Aišku?

ŽONVALIS. Prisipažinsiu – ne.

DARSELO. (*truputį iš aukšto*) Jis nesupranta.

SOLANŽ. Nesupranta! (*juokiasi*)

ŽONVALIS. (*linksmai*) Visiškai nieko nesuprantu.

DARSELO. Tai ne taip paprasta. Kartą, išsvargintas kūrybinių ieškojimų aš su dukterim surinkau visus senus savo herojus, kiekvienam daviau numerį ir užrašiau į šitą knygą. Ir dabar, kartą į mėnesį, mes darome jiems patikrinimą.

SOLANŽ. O aš vaidinu likimo vaidmenį.

DARSELO. Rytoj reikia pradėti naują romaną, ir tegu mane pakaria, jei aš nors mažiausiai įsivaizduoju, kas jame turi įvykti. Bet jūs tuojau pat pamatysite. Solanž, imk kauliukus.

SOLANŽ. (*meta kauliukus*) Penki ir du.

DARSELO. Penkiasdešimt du (*žiūri į herojų knyga*.) Dabar, jums matant, aš išrašysiu svarbiausius veikėjus. Pradedu. Ir taip Nr. 52. Juvelyras. Toliau.

SOLANŽ. (*meta kauliukus*) 412.

DARSELO. (*ieško sąrašo*) Dirigentas. Toliau.

SOLANŽ. 214.

DARSELO. Bankininkas.

SOLANŽ. 111.

DARSELO. Žemčiūgų ieškotojas.

SOLANŽ. 655.

DARSELO. Gaisrininkas.

SOLANŽ. 441.

DARSELO. Lenktynininkas – automobilistas. Vyrų pakanka. Pereiname prie moterų.

SOLANŽ. 555.

DARSELO. Aukštosios visuomenės dama.

SOLANŽ. 644.

DARSELO. Mergaitė – reporterė.

SOLANŽ. 9.

DARSELO. Čiabuvė. Kadangi yra žemčiūgų ieškotojas Nr. 9, bus tautietė... toliau.

SOLANŽ. 156.

DARSELO. Anglė, pamišusi kelionėms.

SOLANŽ. 333.

DARSELO. Filosofijos fakulteto studentė.

SOLANŽ. 27.

DARSELO. Kambarinė... Pakanka. (*Su pasitenkinimu, Žonvaliui*) Puikus pasirinkimas, ar ne tiesa?

ŽONVALIS. Puikiausias, bet juk reikia dabar sugalvoti intrigą.

DARSELO. Vaikų žaidimas. Sujunkite šiuos likimo pasiūstus žmones ir romanas baigtas! Aš jau matau, kad bankininkas įsimylėjęs aukštos visuomenės damą; ji, suprantama, grafienė, bet jai patinka dirigentas. Grafienė turi bičiulę – filosofijos fakulteto studentę, kuriai taip pat labai patinka dirigentas. Bankininkas pavyduliauja. Dirigentas užmuštas pačiomis paslaptinčiausiomis aplinkybėmis, nusikaltimo išaiškinti nepavyksta. Tuo susidomi mergaitė – reporterė. Ji atvažiuoja į nusikaltimo vietą su savo sužadėtinio – lenktynininku. Viešbutyje, kuriame ji apsistoja, gyvena anglė, kuri vežiojasi su savimi tautietę ir žemčiūgų ieškotoją... Žinoma, anglė perka brangenybes pas vieną juvelyrą ir jį įsimyli. O juvelyras žavisi detektyviniais romanais ir išgirdęs žurnalistės ir sužadėtinio – lenktynininko pokalbį, leidžiasi su jais ieškoti žudiko. Juvelyras turi draugą – gaisrininką. Gaisrininkas – numylėtinė – kambarinė... Kaip tik ji tarnauja pas bankininką ir jį įtaria. Bankininkas padedamas žurnalistės sužadėtinio – lenktynininko, ruošiasi bėgti į užsienį. Juvelyrai pasiseka bankininką sulaukyti: reporterė demaskuoja savo sužadėtinį, juo labiau, kad ji jau įsimylėjusi juvelyrą. Viena laiminga pora jau baigta. O grafienė... ji, žinoma, labai nuliūdusi, ir kartu su angle palieka mūsų pusrutulį, kad po nauju dangum rastų savo liūdesio nuraminimą. Štai ir viskas.

ŽONVALIS. (*mašinaliai*) Viskas.

DARSELO. Aha! Jus taip pat sužavėjo? O argi tikrovėje gyvenimas ne tokia pati loterija, ne toks pat atsitiktinumas? Sunku tikėtis, kad du kartus paeiliui pasitaikys tų pačių numerių kombinacija... Į Jūsų sveiktą, mano jaunas drauge (*geria*).

ŽONVALIS. Na, o jeigu išeitų kiti numeriai?

DARSELO. Tada mes turėtume kitus herojus, ir tuo pačiu, visiškai kitą romaną.

UŽDANGA

ANTRASIS VEIKSMAS
KETVIRTASIS PAVEIKSLAS

(Praėjo dar keletas dienų. Dabar apie ketvirtą valandą Darselo kambarys tuščias. Durys į gretimą kambarį uždarytos. Žonvalis savo kambaryje prižiūri verdantį puodą. Laiptais lėtai lipa Irena. Nedrąsiai prieina prie Žonvalio kambario durų. Sekundę dvejoja. Beldžia. Žonvalis atidaro.)

IRENA. Leiskite įeiti... Tik keletui sekundžių... Aš jums viską paaiškinsiu...

ŽONVALIS. Įeikite.

(Irena nedrąsiai įeina. Įdėmiai apžiūri kambarį ir sustoja prie atviro lango. Į Žonvalį ji nekreipia dėmesio. Po to atsisėda krėslan ir rankomis uždengia veidą. Atsišliejęs į duris, Žonvalis tylėdamas ją stebi.)

IRENA. Tuoju viskas praeis... Šiandien tokia tvanki diena. Dėl dievo atleiskite! Aš tiesiog įsiveržiau pas jus ir be to dar rengiuos apalpti... *(nervingai juokiasi)*. Matote... Kadaisė aš čia beveik gyvenau. Aš labai panorau pamatyti šį kambarį. Šiuos Paryžiaus stogus... Juodus Monmartro namų kaminus. Buvo laikas, kada aš taip dažnai į juos žiūrėdavau! *(Ji susimąsto.)*

(Žonvalis tyliai išeina į aikštelę sandariai uždarydamas paskui save duris. Jo mandagumas jai malonus. Padėjusi galvą ant krėslo atlošo, Irena svajoja. Žonvalis užsirūko. Atsirėmęs ir leisdamas dūmų kamuolius, jis galvoja žiūrėdamas į savo kambario duris. Su krepšiu rankose pasirodo Žermena.)

ŽERMENA. Ilsitės?

ŽONVALIS. *(juokdamasis)* Jūsų lūkuriuoju. Juokauju. Aš įsitikinęs, kad jūs ištikima žmona. Apsiprekinti einate?

ŽERMENA. Taip, jeigu krautuvininkas duos skolon.

ŽONVALIS. Vėl be pinigų?

ŽERMENA. Kaip naujagimiai.

ŽONVALIS. O jūsų amerikietis?

ŽERMENA. Tuščia iliuzija.

ŽONVALIS. Liūdna. Užteks jums dešimties frankų?

ŽERMENA. Dar kaip!

ŽONVALIS. Imkite. Duodu būsimųjų ruošų sąskaiton.

ŽERMENA. Dėkoju.

ŽONVALIS. O štai dar penki frankai. Nupirkite man pyragaičių. Tiktai greit.

ŽERMENA. Žaibo greitumu.

(Laiptuose pasigirsta žingsniai. Žermena žiūri žemyn. Jos veidas suakmenėja. Pasirodo Berta – ji kažkokia tai provizija. Moterys įtūžiai apžiūri viena antrą. Berta dingsta koridoriaus posūkyje.)

ŽONVALIS. Dar nesusitaikėte?

ŽERMENA. Geriau aš triskart dvėsiu, nei jeigu kada nors paduosiu jai ranką.

ŽONVALIS. Ką ji jums padarė?

ŽERMENA. *(Lipdama žemyn)* Ši bjaurybė tyčia užkemša išvietę.

(Maksas su mažu paveikslu rankose išeina iš kambario.)

MAKSAS. Žermena!

ŽERMENA. *(jau nematoma)* Eik po velnių!

MAKSAS. Kaip tu drįsti? Prisieis vienam eiti... *(Žonvaliui grįždamas)* Norėjau eiti pas Solanž, bet drįstu paprašyti, gal turite papirosiuką? *(Gauna papirosą.)* Dėkoju. Leiskite man surūkyti jį vėliau, j jūsų sveikata. *(Užsikiša papirosą už ausies. Beldžiasi pas Darselo.)* Tai aš. Galima?

SOLANŽ. *(išeidama iš gretimo kambario)* Įeikite, pone Leskalje. *(Maksas slepia paveikslą už nugaros.)* Kodėl jūsų tokia paslaptina išvaizda?

MAKSAS. Aš jums kai ką atnešiau *(įteikia paveikslą)*.

SOLANŽ. Kaip puiku! Kas tai per gyvulys?

MAKSAS. Neatpažįstate? Bet juk tai jūsų Tomas!

SOLANŽ. Tiesa, rodosi, kad tai katė... Bet Tomas rudas, o čia jis...

MAKSAS. Jis truputėlį stilizuotas. Tai mano dovana jūsų gimimo dienos proga, Solanž.

SOLANŽ. Neužmiršote! Dėkui, pone Leskalje.

MAKSAS. Dingstu. Aš turiu svarbų susitikimą su visiškai nauju amerikiečiu. Nuo šito, reikia manyti, aš tikrai gausiu avanso tūkstančius taip dvidešimt penkis... Mes išsikelsime užmiestin ir žinoma drauge išsivešime jus. Galite jaustis, kad jūs jau vasarvietėje.

SOLANŽ. Jūs labai geras, pone Leskalje.

MAKSAS. *(daug reiškiančiai)* Jį mes, žinoma, irgi pakviesime.

SOLANŽ. *(sumišusi)* Apie ką jūs kalbate?

MAKSAS. Saugokitės! Iki pasimatymo, varduvininke. *(Jis jau aikštelėje. Praeidamas kreipiasi į Žonvalį.)* Širdis trupinate *(rodo į Darselo duris)*? Jūs baisus Don Žuanas! *(Draugiškai sudavęs Žonvaliui per petį nueina į savo kambarį.)*

(Žonvalis surūkęs papirosą grįžta į savo kambarį. Irena nejuda. Žonvalis padengia stalą, užpila arbatą.)

ŽONVALIS. Jums du gabaliukus cukraus?

IRENA. Vieną.

ŽONVALIS. Tuoju atneš pyragaičius... Turbūt čia daug kas pasikeitė?

IRENA. Tokiais pat liko tik stogai... Aš privalau jums pasakyti, kas esu.

ŽONVALIS. Kam? Jūs – nelaiminga moteris. Laimingieji praeitin nežiūri.

IRENA. Tik ką dabar aš viską iš naujo pergyvenau. (*Negalédama tylėti*) Tada, prieš daugelį metų buvo tokia pati vasara... Tokios pat tvankios dienos. Jis laukė manęs. Aš ateidavau ir būdavau laiminga. O dabar nieko šito nėra. Man nederėjo čia ateiti.

ŽONVALIS. Aš laukiau Jūsų.

IRENA. Manęs?

ŽONVALIS. Aš nežinojau, kad jūs būtent šiandien ateisite, bet kad ateiste, buvau tvirtai įsitikinęs. Jūs šiandien ne pirmą kartą pakilote į šeštąjį aukštą, ne pirmą kartą sustojote prie šitų durų... Visa tai jau buvo, bet anksčiau jūs nedirsdavote pasibelsti.

IRENA. Jūs mane matėte?

(Žermena užbėga laiptais. Beldžiasi.)

ŽERMENA. Paimkite savo pyragaičius, pone Žonvali.

ŽONVALIS. (*praveria duris*) Dėkui.

ŽERMENA. Gražos – vienas frankas ir 33.

ŽONVALIS. Pasilikite sau. Rytoj atsiskaitysime.

ŽERMENA. Gerai. (*Pastebėjo Ireną.*) Och!..

ŽONVALIS. Dėkoju. (*Užtrenkia prieš pat Žermenos nosį duris. Ramiai dėlioja, sudeda pyragaičius į lėkštę.*) Prašau.

(Atsipeikėjusi nuo sukretimo Žermena įlekia pas Solanž.)

ŽERMENA. Ji – pas Žonvalį!

SOLANŽ. Kas?

ŽERMENA. Pilkoji moteris... Jie geria arbatą. Aš pati jiems nupirkau pyragaičių. Na, ką jūs į tai pasakysite?

SOLANŽ. O ką gi aš turiu pasakyti?

ŽERMENA. Jūsų tai nejaudina?.. Tokiu atveju aš einu pietų ruošti.

(Išėjo. Aikštelėje susiduria su Berta, pasikeitus su ja paniekinančiu žvilgsniu, nueina į savo kambarį. Berta atlikusi eilinę apžvalgą ir neužtikusi savo dėmesiui ko nors įdomaus, nueina į savo kambarį. Solanž labai nuliūdusi. Paima kažkokį sąsiuvinį, bando dirbti, bet tai jai nesiseka.)

ŽONVALIS. Dar puodelį? *(juokiasi)* Jeigu jūs žinotumėte, kiek pergyvenimo suteikiate šeštajam aukštui!

IRENA. Nejaugi?

ŽONVALIS. Jus seka dvi kūmutės. Jos miršta iš smalsumo ir kas bebūtų nori sužinoti jūsų paslaptį.

IRENA. Bet jokios paslapties nėra.

ŽONVALIS. Ji turi būti.

IRENA. Kas jūs toks?

ŽONVALIS. Truputį studentas, truputį muzikantas – ir labai nepriklausomas žmogus.

IRENA. Kažkuo tai jūs man primenate. Tą... Kitą... Galbūt kalbos maniera. *(Pauzė.)* Kaip jūs čionai pakliuvote?

ŽONVALIS. Man reikėjo kai kuo atsikratyti. Pati suprantate, kad be lifto į šeštąjį aukštą ne kiekvienas užsikabaras. Jūs todėl čia pakilote, kad norėjote prikelti laimės prisiminimus, o aš pailsėti. Be to, šis namas yra toli nuo mano mokslo įstaigos, - tai irgi malonu. Šiuo metu aš reniuos kurti dainas. Sekančią aš paskirsiu Jums. Ji vadinsis „Pilkoji moteris“.

IRENA. Galima pagalvoti, kad aš visada vaikštau tame pačiame kostiume.

ŽONVALIS. Galimas dalykas, kad aš su savo kūriniais dalyvausiu viename koncerte. Aš jums atsiųsiu pakvietimą.

IRENA. Bet jūs nežinote nei mano adreso, nei mano vardo.

ŽONVALIS. Jūs man pasakysite.

IRENA. *(Jdémiai žiūri į jį.)* Ne. Jūs per daug pasitikite savimi.

ŽONVALIS. Aš tik kartoju jūsų žodžius: Aš privalau pasakyti, kas esu. Nejaugi per paskutines keletą minučių kas nors pasikeitė?

IRENA. Nežinau. Atleiskite, kad jus taip ilgai sutrukdžiau.

ŽONVALIS. Išeinate? Bet jūs grįšite?

IRENA. Nemanau.

ŽONVALIS. Gaila. Jūs man taip patinkate.

IRENA. Tada man juo labiau netinka grįžti. Sudiev.

ŽONVALIS. Iki pasimatymo. *(Tylėdami žiūri vienas į kitą. Maksas su popirosu dantyse nulekia žemyn.)* Jeigu jūs manęs nerasite, kambario raktas gulės po kilimėliu.

IRENA. Po kilimėliu? Tai labai juokinga.

ŽONVALIS. *(Ienkdamasis prie jos)* Taip?

IRENA. Galbūt. *(Išeina ir greitai nesidairydama leidžiasi laiptais.)*

(Vos tik Žonvalis uždaro duris, išbėga Žermena. Ji stengiasi dar kartą žvilgtelėti į Ireną, po to beldžiasi pas Solanž.)

ŽERMENA. *(jeidama pas Solanž)* Išėjo!

SOLANŽ. Jūs manote ji grįš?

ŽERMENA. Iš tokių moterų galima visko tikėtis.

SOLANŽ. *(susirūpinęs įeina Darselo)* Tėveli, kas tau? Kas nors atsitiko? Tu susijaudinęs?

DARSELO. Nemalonus reikalas. Aš turiu išvažiuoti. Neatidėliotina vieno mūsų skyriaus revizija.

SOLANŽ. Išvažiuoji, mano gimimo dieną?

DARSELO. Todėl aš ir susijaudinęs. Štai tau, mergyt, dovana... Man reikia susikrauti čemodaną *(išeina į gretimą kambarį)*.

ŽERMENA. Nenuliūskite, Solanž! Šiandien vakare mes visi pas jus ateisime.

SOLANŽ. Dėkui, aš nebūsiu taip vieniša. Girdi, tėveli, šiandien pas mus svečiuose visas šeštasis aukštas!

DARSELO. *(iš kaimyninio kambario)* Štai ir gerai.

(Iš apačios pasigirsta ausį veriantys riksmi. Žermena šoka prie turėklų, žiūri žemyn. Įbėga berta. Liptais užlekia ponia Marė.)

MARĖ. Prakeikta boba! Štai dėkingumas! Ji norėjo man pipirais akis užpildyti. *(Lekia apačion.)* Ach, tu šliundra.

DURININKĖS BALSAS. O tu šlamštas! Paleistuvė!

MARĖ. Aš tave su tavo valkatom už apykaklės lauk išmesiu! *(Bertai ir Žermenai)* Pagalvokite, kokia niekšė! Jeigu jūs kada nors tapsite namų savininkėmis, saugok dieve, neimkite pas save į darbą seserų! *(Beldžiasi pas vyrą.)* Kostan! Kostan! Na atidaryk gi senas durniau! Durininkė rengiasi man akis išdeginti... išėjo, netikėlis. Štai ką reiškia, kai namuose nėra tikro vyro. *(Žermenai)* O jūsų vyras bailys, jis pabijojo praveisti mane pro šitą prakeiktą bobą.

ŽERMENA. *(pasipiktinusi)* Negali būti! *(Ryžtingai eina į savo kambarį.)*

MARĖ. *(rėkia atsakydama į pasigirstančius staugimus)* Karvė! Dykūnė! *(pasirodo šluota ir grūstuvu apsiginklavusi Žermena.)*

ŽERMENA. Einam. *(Įteikia Bertai grūstuvą. Berta lyg užhipnotizuota jį paima.)* Jeigu ji pajudės iš vietos, aš nutrauksiu jai galvą.

(Visas tris moteris besileidžiančias žemyn sutinka durininkės riksmas. Po jų išėjimo į aikštelę išeina Žonvalis. Jis girdėjo visą įvykį. Solanž taip pat išėjo į aikštelę. Stovėdami prie turėklų abu seka.)

ŽONVALIS. Jūs už ką statote?

SOLANŽ. (*juokdamasi*) Už durininę. Aš manau, kad ji stipresnė ir be to su ja gauja vaikų.

ŽONVALIS. Bet mūsų šeimininkė turi pozicinę persvarą. Jinai iš viršaus ritasi ant priešo... oho, jos jau trečiame aukšte.

SOLANŽ. Ponia Marė nedrįso į jus kreiptis pagalbos vien dėl to, kad jūs čia naujokas.

ŽONVALIS. Daug žadančiai skamba.

SOLANŽ. Jeigu jūs šį vakarą laisvas, užėikite. Šiandien man sukako dvidešimt metų.

ŽONVALIS. Dvidešimt metų... Koks stebuklingas amžius... Sveikinu.

SOLANŽ. Dėkui. Bus visi šeštojo aukšto gyventojai. Tik gaila, kad tėtė privalo išvažiuoti. Ateisite?

ŽONVALIS. Su malonumu.

(Iš apačios prasiveržia stūgavimai.)

ŽONVALIS. Matomai, kariniai veiksmai prasidėjo.

MARĖ BALSAS. (*rėkia*) Pagalbon! Greičiau!

ŽONVALIS. Matau, kad reikia man įsimaišyti, kitaip jūs rizikuojate likti be svečių! (*Bėga žemyn.*)

SOLANŽ. Neužmirškite – aš jūsų laikiu!

ŽONVALIS. Neužmiršiu (*dingo*).

(Šauksmai. Triukšmas. Bet Solanž nieko negirdi. Solanž laiminga – jis ateis.)

UŽDANGA

PENKTASIS PAVEIKSLAS

(Tos pačios dienos vakaras. Visi šeštojo aukšto gyventojai svečiuose pas Solanž. Liusi atėjo su savo naujuoju draugu Robertu. Žermenai po mūšio su durininke užrišta akis. Žonvalio kambaryje tamsu. Aikštelė nušviesta silpnai paskutinės laiptų lemputės. Kylant uždangai, Žonvalis baigia dainuoti.)

ŽONVALIS. ... ir man šiandieną dvidešimt metų! (*Aplodismentai.*)

MAKSAS. (*dainuoja labai netiksliai*) ir man šiandieną dvidešimt metų!..

VISI. Nereikia! Nereikia!

SOLANŽ. Pamatysite, ši daina turės milžinišką pasisekimą.

ŽONVALIS. Jūs manote?

MARÉ. Suprantama. Iš viso Jums turėtų sektis gyvenime.

ŽERMENA. Aš mačiau pono Žonvalio delną, jame yra laimės linija.

BERTA. Tu visada viską matai! Laimės linija yra pas kiekvieną.

ŽERMENA. Aš jos neturiu ir man visada nesiseka.

ŽONVALIS. Šito negali būti. Nagi, duokite ranką (*žiūri*).

BERTA. Jūs mokate iš rankos burti?!

(Visi apsupa Žonvalį. Šarlis išeina į aikštelę.)

ŽONVALIS. Na, aišku, pas jus puikiausia laimės linija. Tiesa, šioje vietoje ji nutrūksta...

ŽERMENA. Suprantama (*rodo j savo akį*). Matote, koks žibintas!

BERTA. Tu taip pat nelikai skolinga. Kurį dantį tu jai išmušei?

ŽONVALIS. Toliau linija eina lygiai. Jūs gausite pinigų.

ŽERMENA. Iš amerikiečio?

MAKSAS. Kas jūs pasakėte apie amerikiečius? Mėgstu apie juos paklausti.

ŽONVALIS. Gyvensite jūs iki 85 metų.

MAKSAS. Teks man ją pasmaugti... Paburkite geriau Solanž.

SOLANŽ. (*ištraukia ranką*) Ne, nè už ką!

PONAS MARÉ. (*pakildamas iš vietos*) Gerbiamieji ponai, jau vėlu. Kinijoje yra labai puikus paprotys: pasėdėti, pasilinksminti ir nešdintis namo. Man gaila jus liūdinti, bet...

MARÉ. Kam tu reikalingas, senas iškaršėli?

PONAS MARÉ. (*nekreipdamas j žmoną dėmesio, atsisveikina su Solanž*) Tebūnie puikus jūsų gyvenimas, tebūnie auksiniai jūsų sapnai.

SOLANŽ. (*sujaudintai*) Dėkui, brangusis pone Maré.

PONAS MARÉ. (*atsisveikina su Žermena ir Berta*) Viso geriausio, drąsiosios kovotojos. (*Robertui*) Labos nakties. Kaip laikosi jūsų smuikas?

ROBERTAS. Mano smuikas?

LIUSI. Jūs sumaišėte, ponas Maré! Mano Robertas niekada gyvenime negrojo smuiku. Jis dviratininkas, suprantate, dviratininkas!

PONAS MARÉ. Ak taip! Prašau atleisti. Likite sveiki. (*Svirduliuodamas eina j savo kambarį.*)

ROBERTAS. Apie kokį smuiką jis kalbėjo?

LIUSI. Niekai, jis didelis išdaigininkas.

MARÉ. Na, mano vaikai, paseksime mano vyro pavyzdžiu.

SOLANŽ. Prašau, pasėdėkite dar. Man buvo labai malonu!

ŽERMENA. O kaipgi! Ne kiekvieną dieną sukanka dvidešimt metų.

MAKSAS. Mano dvidešimtmečio proga, tėvas man padovanojo 10 frankų ir aš...

ŽERMENA. Užsičiaupk, Maksai... juk čia mergaitė.

MARÉ. Ne, jis puikiai sugalvojo. Imkime ir pasipasakokime, kaip mes praleidome šią dieną. Gerai? (*Robertui*) Pradėkite jūs.

ROBERTAS. Aš... matote... suprantate...

LIUSI. (*apkabindama jį*) Jis mano kvailutis, jis nedrąsus.

ŽERMENA. O štai aš... Ne – nepamenu.

LIUSI. Eikime geriau pašokti. Ponia Maré, jūs leisite negesinti šviesos iki pirmos valandos?

MARÉ. (*kilniaširdiškai*) Netgi iki dviejų.

BERTA. Stebuklinga! Pašoksim!

ŽERMENA. Čia maža vietos, einam į aikštelę.

VISI. Taip, taip į aikštelę! (*Visi, išskyrus Solanž ir Žonvalj, išeina.*)

SOLANŽ. O jūs?

ŽONVALIS. Aš nenoriu su jumis skirtis.

SOLANŽ. Kas nors turi groti. (*Balsai iš aikštelės: „Muzikos!“*) Matote?! Skambina.

(Žonvalis išeina, kviečia ponią Maré. Berta tempia Šarlį, šoka su juo. Liusi su Robertu, Žermena su Maksu. Išgirdęs triukšmą, išeina ponas Maré.)

ŽERMENA. Sekantis valsas su jumis, ponas Maré!

PONAS MARÉ. Užsirašiau. (*Šoka, ateina penktojo aukšto gyventojas.*)

GYVENTOJAS. Baikite! Tučtuojau baikite! Jūs gi žinote, kad penktame aukšte ligonis.

ŽERMENA. Kas susirgo?

GYVENTOJAS. Ponas Leru. Jam priepuolis.

BERTA. Ak, trečias priepuolis? Dabar jau baigta.

MARÉ. Tuomet baigsime.

MAKSAS. Man galva sukasi. Aš noriu miego (*išeina į savo kambarį*).

MARÉ. Mes irgi eisime miegoti. Šviesą aš išjungsiu savo laiku. Labos nakties.

(Visi atsisveikina su Solanž. Liusi, Robertas ir Berta dingsta koridoriuje. Šarlis ir Žonvalis stovi atsišlieję į baliustradą.)

ŽERMENA. (*Solanž*) Padėti indus nukraustyti?

SOLANŽ. Ne, dėkoju jums – čia darbo penkioms minutėms. (*Žermena nueina į savo kambarį.*)

PONAS MARÉ. (*bando dainuoti*) Ir man šiandieną dvidešimt metų.

MARĖ. Eik miegot, senas iškaršėli! (*Nueina žemyn. Ponas Marė dingsta savo kambaryje.*)

SOLANŽ. Tu šiandien labai tylus, Šarli.

ŠARLIS. Tu gi žinai, aš neesu iškalbingas. (*Pauzė.*) Labos nakties, Solanž... Iki pasimatymo, gerbiamasis.

ŽONVALIS. (*paduodamas ranką*) Viso gero.

(*Šarlis nežiūrėdamas į ištiestą ranką išeina. Girdėti, kaip užsitrenkia jo kambario durys.*)

ŽONVALIS. Kodėl jis pyksta?

SOLANŽ. Neturiu supratimo. Bet iš viso jis labai puikus.

ŽONVALIS. Matyti, aš jam nepatinku.

SOLANŽ. Ką jūs! Čia jūs visiems patinkate.

ŽONVALIS. Ir jums taip pat?

SOLANŽ. Na, žinoma. (*Laiptuose gęsta lemputė. Dabar šviesa į aikštelę krinta tik iš Darselo kambario. Solanž nepatogu.*) Ponia Marė užgesino šviesą... Labos nakties.

ŽONVALIS. Jums norisi miego?

SOLANŽ. O, ne.

ŽONVALIS. Ir man nesinori. Užtai aš mirštu troškuliui. Gal pavaišinsite puodeliu arbatos?

SOLANŽ. Bet arbata ataušo.

ŽONVALIS. Aš mėgstu šaltą arbatą. (*Eina prie stalo, prisipila arbatos. Sėdasi ant sofos šalia Solanž. Durys į aikštelę praviros.*) Aš net neįtariau, kad jūs mokate mano dainelę.

SOLANŽ. Jūs man ją kažkada dainavote. Ji man labai patiko.

ŽONVALIS. Nuo to laiko praėjo jau kokios dvi savaitės, o man atrodo, kad aš pažįstu jus seniai – seniai... (*Skersvėjis nupučia nuo stalo popierius.*) Koks skersvėjis! (*Paprastu judesiu uždaro duris ir sugrįžta prie Solanž.*) Kodėl jūs man neleidote paburti iš rankos? Patikėkite, nė vienos jūsų paslapties aš garsiai nepasakyčiau.

SOLANŽ. Aš bijojau, kad jūs per daug apie mane sužinosite.

ŽONVALIS. Tam jūsų ranka man nereikalinga. Aš viską skaitau šiame žvilgsnyje. Jūs negalite pažinti savų akių... Džiaugsmą, skausmą, svają, ilgesį – visa tai mes matome tik svetimame žvilgsnyje.

SOLANŽ. Aš pradėdau jūsų bijoti.

ŽONVALIS. Manęs? Savo draugo?

SOLANŽ. Jūs per daug įspėjate.

ŽONVALIS. Gerai, aš nežiūrėsiu.

SOLANŽ. Žiūrėkite!.. Bet niekam, niekam nepasakokite. Jūs viską įspėjate?.. (*staigiai išsigandusi ištraukia iš jo rankų savo ranką.*) Dėl ko pas jus buvo atėjusi pilkoji moteris?

ŽONVALIS. Ji buvo ne pas mane. Ji, stačiai panoro žvilgtelėti į tą vietą, kur kažkada buvo laiminga.

SOLANŽ. Nesuprantamas dalykas – gyvenimas... Ji vėl ateis.

ŽONVALIS. Jai nėra ko grįžti.

SOLANŽ. Jūs jai meilinatės?

ŽONVALIS. Ne.

SOLANŽ. Papasakokite man, kaip jūs meilinatės moterims... Juk aš apie tai daugiausiai žinau tik iš savo tėvo romanų.

ŽONVALIS. Argi jums niekas nesimeilino?

SOLANŽ. Niekas, niekada.

ŽONVALIS. Kokios kvailystės!

SOLANŽ. Ne kvailystės. Tiesa. (*Dirbtinai juokiasi.*) Kam ateis į galvą pasikelti į šeštąjį aukštą tik tam, kad pasakytų man meilės žodį? (*Pauzė.*) Kodėl jūs taip žiūrite į mane?

ŽONVALIS. Aš žiūriu į jūsų lūpas. Kokie puikūs lūpų dažai. Norite, kertam lažybų? Jeigu išlošiu, tai aš pabučiuosiu jus. O jeigu pralošiu, tai jūs ko tik norite galite iš manęs reikalauti.

SOLANŽ. Palaukite, o dėl ko mes eisime lažybų?

ŽONVALIS. Aš įspėsiu, kokius jūs vartojate dažus.

SOLANŽ. Kokios keistos lažybos.

ŽONVALIS. Bet jūs sutinkate?

SOLANŽ. Pabandykite įspėti. (*Jis staiga bučiuoja jai į lūpas.*) Jūs sukčiaujate! Tai negarbinga! Lažybų jūs dar neišlošėte!

ŽONVALIS. Aš tik išmėginau dažus... Ne, aš meluoju. Aš norėjau tave pabučiuoti... Ir nežinojau, kaip tai pasakyt. Tu užpykai?

SOLANŽ. Ne... Mane pirmą kartą gyvenime pabučiavo. (*Pauzė.*) Kodėl jūs vadinat mane „tu“?

ŽONVALIS. Tokia tradicija. Po to, kai vyras pabučiuoja moterį, jie visada vienas antrą vadina „tu“.

SOLANŽ. Man tai būtų labai sunku.

ŽONVALIS. Tai labai, labai lengva. Pabandyk. (*Keliasi nuo sofos.*) Pasakyk ką nors, - nesvarbu ką.

SOLANŽ. Negaliu.

ŽONVALIS. Aš tau padėsiu. Kartok paskui mane: „man skauda akis – užgesink viršutinę šviesą...“.

SOLANŽ. (*dvejoja*) Man skauda akis... Užgesink viršutinę šviesą...

ŽONVALIS. (*Gesina šviesą. Dabar dega maža stalinė lemputė.*) Matai, iš karto tave supratau. (*Solanž juokiasi.*) Kartok paskui mane: „prieik arčiau...“

SOLANŽ. Prieik arčiau... (*Žonvalis prieina prie jos.*)

ŽONVALIS. Prieik dar arčiau!

SOLANŽ. Prieik dar arčiau...

ŽONVALIS. Apkabink mane!

SOLANŽ. Negaliu...

ŽONVALIS. Tai labai lengva. Pakartok.

SOLANŽ. Apkabink mane...

(Iš koridoriaus išeina Šarlis. Prieina prie Darselo durų. Ruošiasi belsti. Po sekundės dvejojimo pasisuka ir nubėga laiptais žemyn.)

ŽONVALIS. Sakyk, - „aš myliu tave“!

SOLANŽ. Sakyk – aš myliu tave!

ŽONVALIS. Myliu tave.

SOLANŽ. Pakartok dar kartą.

ŽONVALIS. Myliu tave.

SOLANŽ. Dar!

ŽONVALIS. Myliu...

UŽDANGA

ŠEŠTASIS PAVEIKSLAS

(Po dviejų mėnesių. Rudens diena. Aikštelėje ir Žonvalio kambaryje nieko nėra. Solanž sėdi prie rašomosios mašinėlės. Ji išblyškusi ir liūdna. Su dideliu vargu ji retkarčiais nusišypso diktuojančiam jai tėvui.)

DARSELO. ... „jis prisiskverbė į dirbtuvę, kur viešpatavo natūralaus dydžio paveikslas...“.

SOLANŽ. ... amžinojo paveikslas...

DARSELO. „po mylimosios žmonos mirties, generolas pradėjo gretai senti. Šiuo metu jam 63 metai, bet jis atrodo dvigubai senesniu“...

SOLANŽ. *(nuvargusiai)* ... senesniu ...

DARSELO. Tu pavargai?

SOLANŽ. Ne, nieko.

DARSELO. Penkios minutės trečios... ilgiau negaliu laukti. Kaip gaila. Aš norėjau sulaukti daktaro.

SOLANŽ. Nesirūpink ir eik tarnybon. Aš tau viską papasakosiu.

DARSELO. Vis dėlto man reikėtų asmeniškai su juo pasikalbėti. Gal dar luktelėsiu penketą minučių.

SOLANŽ. Patikėk, tėveli, aš visai gerai jaučiuosi, stačiai truputėlį pervargau.

DARSELO. Nesiseka. Tu pradėjai taip gerai taisyti – ir staiga vėl sunegalavai. Jau ištisą mėnesį sergi.

SOLANŽ. Imkimės darbo, tėveli. Tai mane prablaivo. Mes sustojome... „dvigubai senesniu“.

DARSELO. Taip. (*diktuoja*) „Baronesa švytėjo. Ji triumfuodama niekino pakilusį virš jos galvos Damoklo kardą“.

SOLANŽ. ... Damoklo kardą ...

DARSELO. Ne, vaikeli. Man vis tik reikia eiti. (*Klausosi.*) Pasirodė, kad daktaras eina... Apsirikau.

SOLANŽ. Eik ir nesijaudink.

DARSELO. Paprašyk, kad jis tave atidžiai apžiūrėtų.

SOLANŽ. Būtinai. Iki pasimatymo, tėveli. (*Sėdasi prie pianino, bet neskambina.*)

(*Darselo išėjęs į aikštelę susitina Šarli.*)

DARSELO. Būk geras, Šarli, pasėdėk su mergaite. Turi ateiti daktaras, o man būtinai reikia nueiti į kontorą. Ji jaudinasi.

ŠARLIS. Gerai, pone Darselo.

DARSELO. O tu vis nedirbi?

ŠARLIS. Retkarčiais pasitaiko atsitiktinis darbas.

DARSELO. Viskas susitvarkys, Šarli. Tu vėl susirasi nuolatinį darbą.

ŠARLIS. O aš ir nesiskundžiu.

DARSELO. Iki vakaro. (*Išeina.*)

ŠARLIS. (*beldžiasi pas Solanž*) Tai aš, Solanž.

SOLANŽ. Įeik (*jis įeina*). Sėskis.

ŠARLIS. Na matai, tėvas nerimauja, o tu visai puikiai atro dai. Aš nesutrukdy siu?

SOLANŽ. Ne.

ŠARLIS. (*po pauzės*) Paskambink man – žinai, mano mėgstamą, jei tau nesunku.

SOLANŽ. Žinoma, nesunku.

ŠARLIS. Tik, prašau, skambink tylutėliai... Tarytum iš tolo klausyčiau šios muzikos. (*Solanž labai tyliai skambina.*)

SOLANŽ. Tu nežinai, jis grįžo?

ŠARLIS. (*šturkščiai*) Kas?

SOLANŽ. Ponas Žonvalis.

ŠARLIS. (*švelniau*) Iš kur aš galiu žinoti?

(*Solanž atsidususi ir visą laiką klausydamosi kas vyksta už jos kambario durų, skambina toliau.*)

(*Aikštelėje pasirodo Irena. Ji eina nedvejodama, matyt, kad čia ji dažnai buvo ja. Paima iš po kilimėlio raktą ir įeina į Žonvalio kambarį, kaip į savo. Iš kambario Nr. 2 iškiša galvą Žermena. Seka „pilkąją moterį“. Solanž nustoja skambinti.*)

SOLANŽ. Tai jis. Aš privalau su juo pasikalbėti. Tai labai svarbu. (*Nevykusiai meluoja*) matai, Šarli, aš ruošiu tėvui siurprizą ir man reikalingas ponas Žonvalis. Kol kas, aš negaliu tau paaiškinti... Tai mažytė paslaptis (*pauzė*). Bet kodėl gi jis neužaina?

ŠARLIS. Nori, aš jį pakviesiu?

SOLANŽ. Ne, ne. Ačiū, Šarli... Supranti, aš negaliu tau papasakoti.

ŠARLIS. O tu nepasakok. Aš stačiai norėjau jį pakviesti.

SOLANŽ. Tu labai geras, Šarli.

ŠARLIS. Tai ne gerumas, Solanž. Aš tave labai...

SOLANŽ. (*neklausydama*) aš visada tau skundžiuos, o tu – niekad. Kas naujo jūsų gamykloje?

ŠARLIS. Nieko. Retkarčiais dirbam (*su kartėliu*). Bet laimei, ne vienišas. Nei žmonos, nei vaikų.

SOLANŽ. (*prasijuokusi*) Tu – ir staiga vedęs! Aš vis dar laikau tave berniūkščiu! Ar tu galėtum man padaryti paslaugą?

ŠARLIS. Kokią tik nori.

SOLANŽ. Aš parašysiu mažą raštelį... Maldauju tave... O tu pakiši jį po jo durimis.

ŠARLIS. (*sunkiai valdydamasis*) Žinoma, Solanž, aš tai padarysiu.

(Solanž rašo. Suplėšo raštelį, rašo kitą. Vėl suplėšo ir vėl rašo. Laiptais pakyla gydytojas. Jam beldžiantis pas Darselo, jį aikštelę išeina Žermena. Gydytojui jį ėjus pas Solanž, Žermena priglaudusi ausį prie durų klausosi.)

DAKTARAS. Na, kas pas jus susirgo? (*Ima Solanž už smakro.*) Vėl pablyškai, mergyt?

ŠARLIS. Aš eisiu.

(Kad nesusidurtų su Šarliu, Žermena pasitraukia nuo durų, bet vos tik jis nueina į savo kambarį, ji užima savo postą.)

DAKTARAS. Kuo skundžiamės?

SOLANŽ. Eime į kitą kambarį, daktare. (*Išeina į gretimą kambarį. Nusivylusi Žermena beldžia į Žonvalio duris.*)

ŽERMENA. Galima?

IRENA. (*ramiai*) Įeikite, ponias Leskalje.

ŽERMENA. Atleiskite, aš čia užmiršau skudurą dulkėms šluostyti.

IRENA. Paieškokite. Nuostabu, kiek daiktų jūs užmirštate šiame kambarielyje ir kaip tik tomis dienomis, kai aš čionai ateinu. Galų gale aš galiu pagalvoti, kad jūs stačiai tai darote iš smalsumo.

ŽERMENA. (*jsižeidusi*) Jeigu aš jus varžau, aš galiu išeiti.

IRENA. Na, kam? Aš labai mėgstu su jumis plepėti. Bet man tai netrukdo stebėtis priežasčių įvairumu, kurias jūs sugalvojate tam, kad pakliūti į pono Žonvalio kambarį. (*Abi juokiasi.*) Kaip gyvena jūsų paskutinis amerikietis?

ŽERMENA. Vėl nutrūko. O mes tiek daug vilčių į jį dėjome... Aš jaučiu, kad pradėdus smukti, bet juk aš galėjau tapti kino žvaigžde. Netgi gatvėje prie manęs kabinosi vienas režisierius, bet man nepatinka... siūlė man filmuotis, bet aš iš karto daviau suprasti, kad neesu iš tokių... ir žinoma, pasilegiu kaip kvailė.

MAKSAS. (*išeidamas iš savo kambario*) Žermena! Žermena!

ŽERMENA. Minutės be manęs negali pabūti. (*Atidaro duris. Maksas įeina.*) Tai – mano vyras.

IRENA. Jūsų žmona man tiek daug pasakojo apie jus.

MAKSAS. Aš laimingas, gerbiamoji. (*Žermenai*) Vėl tu suskretus vaikščioji?

ŽERMENA. O ką man apsivilkti?

MAKSAS. (*šokiruotas*) Žermena!

ŽERMENA. Duok man nors 50 tūkstančių ir aš pasipuošiu.

MAKSAS. Padorioje draugijoje apie pinigus kalbėti nedera, mano pupuliuk... Tu žinai, aš visada laikausi žodžio: tu važiuosi į Italiją. Bet aš dabar tiksliai negaliu pasakyti, kada būtent.

ŽERMENA. Šitaip apsirėdžius?

MAKSAS. Kam man, žmona, su tavim daryti? Praeitą mėnesį aš tau penkis tūkstančius daviau. Kur jie? Žinoma, jei tu vien skalbėjai moki po 400 frankų!.. (*įmantriai Irenai*) Turiu garbės atsisveikinti, gerbiamoji. (*Išeina drauge su Žermena.*) Tu visai pakvaišai. Kaip tu drįsti rodytis šitaip apsirėdžiusi?

ŽERMENA. (*mėgdžiodama jo įmantrų toną*) Ach, mano drauge, nešdinkitės po velnių.

MAKSAS. Kodėl tu man vėl batų neišvalei?

ŽERMENA. Kad tu puikautumeis prieš savo mergas?

MAKSAS. Kaip tu drįsti? Tai mano gerbėjos... (*girdėti daktaro balsas*).

ŽERMENA. Tsssss. Išvalysiu tau batus. Išsik.

(*Maksas išeina. Žermena klausosi prie Solanž durų. Iš gretimo kambario išeina daktaras ir Solanž. Solanž apimta nevilties.*)

DAKTARAS. Nusiramink, viskas susitvarkys. Negalima pulti į neviltį. Bet su tėvu tu pasikalbėk. Tikrai pakalbėsi? (*Solanž sutinka.*) Priešingu atveju aš pats tai padarysiu. Tu gi supranti, Solanž, kad aš kaip gydytojas privalau tai padaryti. Tu nenori pasakoti jo vardo, tai žinoma tavo teisė... Sakyk, tai ne tas vaikinys, kurį aš šiandien čia radau? (*Tyla.*) Aš, vaikuti, suprantu tavo padėtį, bet atmink – tu turi tik vieną išeitį. (*Solanž linkteli galva.*) Iki pasimatymo, mergyt. Ir svarbiausia – nesijaudink. (*Patapšnoja jai per skruostą. Išeina. Žermena atšoka nuo durų.*)

ŽERMENA. Daktare, jai blogiau?

DAKTARAS. Niekai. Paprasta mažakraujystė. Kaip jūsų vaikėzas?

ŽERMENA. Šaunus! Bet jis ryja batams tepalą.

DAKTARAS. Saugokite, jis pavirs į negraį! Likite sveika, ponია Leskalje. (*Išėina.*)

ŽERMENA. Koks žmogus! Ir kokia barzda!

(Solanž savo kambaryje. Verkia. Bando parašyti raštelį. Rašo, suplėšo ir vėl rašo.)

BERTOS BALSAS. (*iš penkto aukšto*) Sveiki, daktare.

DAKTARO BALSAS. Mano pagarba, gerbiamoji.

BERTA. (*Užbėga laiptais*) Na?!

ŽERMENA. Nieko nenorėjo sakyti. (*Rodo į Žonvalio duris*) O toji vėl čia. Mes su ja plepėjome. Visiškai aristokratiška dama.

BERTA. Daug tu supranti.

ŽERMENA. Nemažiau tavęs.

(Laiptuose žingsniai.)

BERTA. Žonvalis! Stačiai lekia pas savo draugužę. Na bus ko paklausti.

(Abi dingsta. Įbėga Žonvalis, pamatęs, kad paimtas raktas – laimingas. Įėina į savo kambarį.)

ŽONVALIS. Brangioji! (*Apkabina Ireną.*) Aš dar apačioje pajutau tavo kvepalų aromatą.

IRENA. Apgailėtinas materialistas, tu mane jauti ne širdimi, o nosimi. Iš viso aš nesuprantu, už ką aš tave myliu. Tu dargi neesi gražus. O aš negaliu įsivaizduoti gyvenimo be tavęs. Tai darosi pavojinga.

ŽONVALIS. Visi taip jaučia – ir kiekvieną kartą pradeda naują gyvenimą su nauju žmogumi. (*Pastebėjęs Irenos atneštus pirkinius*) Tu, brangioji, pietausi pas mane?

IRENA. Ir liksiu ligi ryto.

ŽONVALIS. Reiškia jis išvažiavo? Aš taip svajojau apie tai!

IRENA. Nereikia klausinėti. Argi tau maža to, kad aš esu su tavimi?

ŽONVALIS. Aš norėčiau, kad tu pasiliktum savaitei, mėnesiui.

IRENA. Galbūt metams? Po trijų dienų tu manęs neapkęstum!

ŽONVALIS. Aš? Tavęs? (*Susimąstęs*) O galbūt tu ir teisi. Nori arbatos?

IRENA. Būtinai. Na, kaip? Pavyko?

ŽONVALIS. (*ištraukia iš kišenės laišką*) Štai, skaityk. (*Šeimininkauja, ko Irena skaito laišką.*) Maldauja grįžti namo. Aš jiems įrodžiau!

IRENA. Aš negaliu vienu metu skaityti ir klausytis.

ŽONVALIS. Tyliu, tyliu! *(Pabučiuoja ją ir šeiminkauja toliau.)*

(Tuo laiku Solanž baigia rašyti, eina į gretimą kambarį ir savo lazdele beldžia į dieną. Po kelių sekundžių Šarlis pereina aikštelę ir įeina pas Solanž. Jis išsigąsta jos veido išraiškos.)

ŠARLIS. Solanž, kas tau?

SOLANŽ. Nieko. Prašau, nunešk šį laišką. Atleisk, kad aš užklįjavau, bet supranti, tai ne tik mano paslaptis.

ŠARLIS. Žinau.

SOLANŽ. Tu pakiši raštelį po durimis. Pažadi?

ŠARLIS. Aš viską padarysiu, kaip tu nori.

SOLANŽ. Tu mano geriausias draugas, Šarli. *(Atiduoda laišką.)* O paskui tu nueisi ir nupirksi man keletą fanecetino miltelių.

ŠARLIS. Kartoju, aš viską padarysiu, kaip tu nori. Tu parašai jį ateiti čionai? *(Solanž tyli.)* Tai tavo reikalas.

(Išeina, pakiša laišką po Žonvalio durimis ir nesidairydamas nubėga žemyn. Laišką pastebi Irena ir paima jį.)

IRENA. O! Laiškelis, ir be to, atrodo moters.

ŽONVALIS. Iš kur tu jį paėmei?

IRENA. Jį tik ką pakišo po durimis *(uosto voką)*. Kvepalai pigučiai... Manau, kad tokiam laiške turėtų būti orfografinių klaidų.

(Aikštelėje pasirodo Žermena. Iš papratimo apžiūri visus kampus. Išgirdusi Žonvalio kambario balsus, prigludžia prie durų ausį.)

ŽONVALIS. Pavyduliauji.

IRENA. *(Ji tikrai pavyduliuoja)* Na, žinai, tai stačiai juokinga! Imk savo korespondenciją *(atiduoda laišką.)*

ŽONVALIS. *(perskaitęs)* Dieve!

IRENA. Kame reikalas? Negąsdink manęs... *(išplėšia laišką)*

ŽONVALIS. Negalima!.. *(bet Irena jau perskaitė)*

IRENA. *(sutrikusi)* Kaip? Solanž nėščia? Ši mažoji šlubukė laukia vaiko?

ŽONVALIS. *(maldaujančiai)* Irena!

IRENA. Kaip tu galėjai?

ŽONVALIS. (*užsidegė*) Tu neturi teisės skaityti mano laiškų!

IRENA. O tu turi teisę niekšybės daryti? (*Sviedžia jam laišką.*)

(*Aikštelėje prie Žermenos prisijungia Berta. Abi moterys vaizdingais žestais aiškinasi.*)

ŽONVALIS. Bet tai buvo prieš mudviejų susitikimą... Suprask, Irena, kvailas įvykis... Aš netekau galvos!

IRENA. Tu netekai galvos?! Paprasčiausiai tu negali praleisti nei vienos moters. Bet tai, kas kitoms tik nuotykiškai, šiai mergaitei – tragedija! Nejaugi tu nesupratai?.. Ką tu rengies daryti?

ŽONVALIS. Nežinau. Aš netikiu tuo.

IRENA. Galbūt tu rengiesi vesti?.. Bet juk aš tave myliu!.. Na, sakyk, ką tu darysi?

ŽONVALIS. Aš tuojau nueisiu pas ją.

IRENA. Kad vėl apgauti? Pažadėsi vesti? Betgi ryt tu atsisakysi nuo savo žodžių!

ŽONVALIS. Ką gi man daryti?

IRENA. Aš nekečiu tavęs. Tu manyje sukeli pasišlykštėjimą. (*Gretai dedasi skrybėlę ir maunasi pirštinaites.*)

ŽONVALIS. Irena, neišeik, maldauju tavęs. Suprask, aš negalėjau visko numatyti.

IRENA. Nesiliesk prie manęs, prašau. (*Išėina.*)

(*Žermena ir Berta vos spėja atšokti nuo durų.*)

ŽONVALIS. (*bėga paskui Ireną*) Irena, grįžk, aš prašau tavęs...

(*Jo balsas pažadina Solanž iš sustingimo. Ji sunkiai eina durų link, atidaro jas ir tyliai šaukia: „Anri!...“. Žonvalis akimirksniu stabteli, po to staigiai pasisuka ir šaukdamas „Irena!“ bėga žemyn., tuo metu kai Žermena ir Berta pakelia apalpusią Solanž.*)

UŽDANGA

TREČIASIS VEIKSMAS
SEPTINTASIS PAVEIKSLAS

(Sekanti diena. Aikštelė tuščia. Žonvalis savo kambaryje kraunasi lagaminą. Darselo kambaryje – ponas Darselo ir Žermena. Gretimo kambario durys uždarytos. Darselo apsilikęs su paltu ir skrybėle.)

DARSELO. O jūs gerai ją prižiūrėsite?

ŽERMENA. Nesijaudinkite, viskas bus tvarkoje.

DARSELO. Aš privalau pats užėiti pas daktarą.

ŽERMENA. Juk jis man pasakė: nieko rimto, tiesiog mažakraujystė.

DARSELO. Maža ką gydytojas kalba... Ji užmigo, bet jūs, prašau, niekur neišeikite.

ŽERMENA. Iš vietos nepajudėsiu.

DARSELO. Kai nubus, neleiskite jai keltis. *(Išeina.)*

(Įsitikinusi, kad Darselo negrįš, Žermena eina į koridorių ir tyliai šaukia: „Berta!“ ir tuoj pat grįžta į aikštelę. Pasirodo Berta.)

ŽERMENA. Jis nuėjo pas daktarą.

BERTA. O kas bus, jei jis ten sutiks Šarlį?

ŽERMENA. Šarlis, tikriausiai, jau seniai išėjo. Eik žemyn ir saugok. Kai tik pamatysi grįžtant poną Darselo – šauk.

BERTA. Aš duosiu tokį signalą: oho – ho – ho! *(Lipa žemyn.)*

ŽERMENA. *(beldžiasi pas Žonvalį)* Jis išėjo.

ŽONVALIS. Einu. *(Drauge su Žermena eina į Solanž kambarį.)*

ŽERMENA. *(Atidarydama gretimo kambario duris)* Atvedžiau.

SOLANŽ. *(balsas)* tegul įeina.

(Žonvalis įeina į gretimą kambarį. Žermena išeina į aikštelę. Ji stovi sargyboje su laišku rankose. Laiptuose pasirodo ponas Marė.)

ŽERMENA. Žonvalis pas ją... graži istorija! Kaip ji gimdys būdama tokia nesveika?

MARĖ. *(persisvėrusi per turėklus)* Konstan! Konstan!.. Senas besoti; jis jau dvi valandas siurbia savo kavą. *(Šaukia)* Konstan!

PONO MARĖ BALSAS. *(iš penktojo aukšto)* Tuoju einu!

MARĖ. O jūsų vyras namie?

ŽERMENA. Atrodo, taip.

MARÉ. (*gūžteli pečiais*) Atrodo. (*Beldžiasi pas Leskalje*) Pone Lekslaje, porai žodžių (*dingsta koridoriaus posūkyje. Girdėti, kaip ji beldžiasi į kito kambario duris.*) Madmuazele Liusi, jūs man reikalinga. (*Grįžusi šaukia žemyn*) Ei, pasijudink!

PONO MARÉ BALSAS. Kas ten jums užsidegė? (*Girdėti jo lėti žingsniai.*)

MAKSAS. (*išeidamas*) Kas atsitiko, ponია Maré?

(*Iš koridoriaus pasirodo Liusi, iš apačios kyla ponas Maré.*)

PONAS MARÉ. Mano nuolankiausias sveikinimas, gerbiamosios. Kas čia vyksta? Valstybinis perversmas? Atsišaukimas į gyventojus?

MARÉ. Būtent – atsišaukimas į gyventojus.

PONAS MARÉ. Tokiu atveju aš prisėsiu (*sėdasi ant laiptų pakopos*).

MARÉ. Prašau jėdėmiai manęs išklaudyti. Visi mes žinome apie skaudžius paskutiniųjų dienų įvykius. (*Rodo į Darselo kambarį.*) Man asmeniškai tai ypatingai nemalonu. Nepakenčiu, kad mano gyventojau užsiiminėja panašiais dalykais. Bet kas padaryta, to jau nesugrąžinsi. Mergaitei mes niekuo negalime padėti. Kiek aš supratau, vakar mes visi nutarėme, kad ponas Darselo nieko neturi įtarti. Čia nėra nei vieno žmogaus, kuris nebūtų jam už ką nors dėkingas. Ponas Darselo – geras žmogus. Apie Solanž, netenka ir kalbėti. Nežiūrint į tai, mūsų tarpe yra išdavikas. Taip, taip! Išdavikas ir niekšas, parašęs ponui Darselo štai šį anoniminių laišką.

MAKSAS. Negali būti.

ŽERMENA. Kokia niekšybė!

LIUSI. Kas tai padarė?

PONAS MARÉ. Tu niekad nieko man nepasakojai.

MARÉ. Tai galėjo padaryti tik šeštojo aukšto gyventojas. Apie tai, kas įvyko, žino tik šeštasis aukštas. Šį laišką atnešė prieš valandą.

PONAS MARÉ. Tu vėl svetimus laiškus atplėšinėji, Emilija.

MARÉ. Parašęs jį – pretenzijų nepareikš. (*Skaito laišką*) „Pone Darselo! Jūs galite nesijaudinti: per artimiausią pusmetį jūsų duktė pastorės. Turintis ausi girdi! Jūsų nežinomasis geradaris.“ (*Žermena*) Ponia Leskalje, tai jūs parašėte?

ŽERMENA. Kaip jums ne gėda?

MARÉ. (*į Liusi*) Jūs?

LIUSI. Galbūt aš ir paleistuvė, bet dar ne niekšė.

MARÉ. Ir aš taip manau. (*Maksui*) Jūs?

MAKSAS. (*išdidžiai*) Jūsų laimė, kad esate moteris.

MARÉ. (*sarkastiškai*) Galite šaukti dvikovon mano vyrą. Jis ne per puikiasias priešininkas, bet nieko kito jums pasiūlyti negaliu.

PONAS MARÉ. (*žmonai*) Dėkoju jums, mano drauge. (*Maksui*) Ir taip, mes kaunamės.

MAKSAS. (*poniai Marė*) Gerbiamoji, jūs privalote žinoti, kad tikras menininkas negali būti niekšu.

MARĖ. Vadinasi, pasiuntęs laišką žmogus, gyvena šeštame aukšte, bet dabar čia nedalyvauja.

PONAS MARĖ. Perspėju tave, kad tu neištardei savo vyro.

MARĖ. Tylėk. Aš žinau, kad tu net šito nesugebėtum. Ko gi iš šeštojo aukšto gyventojų nėra? Žonvalis ir Solanž nesiskaito. Lieka Šarlis... (*visi protestuoja*) ... ir Berta (*pauzė*).

ŽERMENA. Tai gyvatė!

MAKSAS. Jeigu tu išdrįsai su ja kalbėtis...

ŽERMENA. (*apžiūrinėdama laišką*) Aišku, jos braižas, siųsdama anoniminius laiškus, ji visada taip rašo. Mes su ja keletą kartų...

MAKSAS. Ką???

MARĖ. Kas sutinka pakalbėti su Berta?

ŠARLIS. (*netikėtai atsiradęs ant laiptų*) Aš tai padarysiu, aš.

MARĖ. Puiku, Šarli. (*Likusiems*) Štai ir viskas, ką aš norėjau jums pranešti. (*Vyru!*) Aš pietauju mieste, manęs nelauk.

PONAS MARĖ. Prašau. Kol tu buvosi aukštosios visuomenės sluoksniuose, aš sportuoti pamėginsiu. (*Ponia Marė išeina. Ponas Marė sunkiai keliasi nuo laiptų.*) Oi, mano išijas!.. (*Maksui*) Laukiu jūsų sekundanto. (*Nueina į savo kambarį.*)

MAKSAS. Žermena, einam.

ŽERMENA. Negaliu, ponas Darselo neturi užtikti Žonvalio pas Solanž. (*Maksas ir Liusi išeina.*)

ŠARLIS. Jis ten?

ŽERMENA. Taip. Perspėjote jūs gydytoją?

ŠARLIS. Daktaras žadėjo ponui Darselo nieko nesakyti, bet su ta sąlyga, kad Solanž privalo ištekėti. (*Pauzė.*) Kai Žonvalis išeis, praneškite man.

ŽERMENA. Gerai, pranešiu. (*Šarlis nueina į savo kambarį. Atsidaro Darselo gretimio kambario durys, išeina paniuręs Žonvalis, paskui jį Solanž. Pauzė*)

SOLANŽ. Kur yra tas dvaras?

ŽONVALIS. Apie šimtą kilometrų nuo Paryžiaus.

SOLANŽ. Kas gi mokės? Mes juk neturime pinigų.

ŽONVALIS. Matote... Vakar, kada aš gavau jūsų laišką, pas mane atsitiktinai buvo...

SOLANŽ. Jūsų meilužė... Ji žino. Vadinasi, be mudviejų žino dar kažkas!

ŽONVALIS. Bet ši dama jus užjaučia! Ji labai turtinga, dvaras priklauso jai. Ji norėjo aplankyti jus ir pasiūlyti ponui Darselo, kad jūs nuvažiuotumėte pas ją. Jūsų tėvas taip svajojo išleisti jus užmiestį, į gamtą! Jis bus laimingas!.. Sutikite, Solanž. Suteikite man galimybę pasitaisyti...

SOLANŽ. Pataisyti tam, kas įvyko, yra tiktai vienas kelias, bet jūs nenorite arba negalite. Nekalbėsime apie tai. (*Žermena klausosi.*)

ŽONVALIS. Šiandien vakare aš pasimatysiu su jūsų tėvu.

SOLANŽ. Ne, ne! Tik ne tai. Maldauju jus, Anri, jūs nepasakysite jam nieko. Aš juk neatsisakiau nuo šio išvažiavimo!.. Aš pagalvosiu. Aš dar turiu truputėlį laiko. Tiesa? Mes dar rytoj pakalbėsime, kada tėtė išeis į darbą. O dabar išeikite. Jis gali kiekvieną minutę grįžti. (*Žonvalis eina prie durų.*) Sakykite... ši moteris... jūs mylite ją?

ŽONVALIS. Ne. Anksčiau man atrodė... Bet dabar – ne.

SOLANŽ. O mane?

ŽONVALIS. Aš nieko nemyliu. Tai baisu. Aš nemoku mylėti. Ir čia nieko nepadarysi. Iki rytojaus, Solanž. (*Nueina į savo kambarį.*)

(Solanž susmunka sofoje. Žermena, karčiai verkusi besiklausant Žonvalio ir Solanž pokalbio, eina pranešti Šarliui, kad Žonvalis išėjo. Po to grįžta į savo postą. Tuo laiku Solanž išraukia kažkokį butelį ir prisiversdama ryja jo turinį. Išgirdus Šarlio beldimą, gretai butelį slepia.)

ŠARLIS. Tai aš. Galima?

SOLANŽ. (*stengiasi atrodyti linksma*) Sveikas, Šarli. Kaip sekasi įmonėje?

ŠARLIS. Nereikia apie tai, Sloanž. Aš juk viską žinau. (*Tyla.*) Ką jis galvoja daryti?

SOLANŽ. Klausyk, Šarli...

ŠARLIS. Aš noriu žinoti, ar ves jis tave. (*Tyla.*) Ves?

SOLANŽ. Ne.

ŠARLIS. Nenori?

SOLANŽ. Aš nenoriu.

ŠARLIS. Tu jo nemylai?

SOLANŽ. Labai myliu. Bet ši santuoka neįmanoma.

ŠARLIS. O kaip gi kūdikis?

SOLANŽ. Aš mirsiu anksčiau. Aš labai sergu ir gyvensiu labai neilgai... Tau gaila manęs?

ŠARLIS. Aš myliu tave, Solanž. Nemirk. Aš myliu tave.

SOLANŽ. Tu? Mane?

ŠARLIS. Seniai. Visada. Aš tavo tėvui žadėjau tylėti, bet daugiau negaliu. Negaliu, brangioji. Aš viską supratau dar nematęs Žonvalio, kada tu pirmą kartą paminėjai jo vardą. Aš bandžiau tave išgelbėti, bet ponas Darselo pasakė, kad tu sutverta ne tokiems kaip aš. Aš gi tik darbininkas... O man atrodė, kad mes galim būti laimingi – mes ir tavo tėvas. Dar yra laiko, brangioji. Aš tave vesiu, jeigu tu panorėsi šito.

SOLANŽ. Bet aš turėsiu nuo kito žmogaus kūdikį.

ŠARLIS. Argi tai baisu? Kad tik tu būtum su manimi. Kad tik būtų tau gera. Aš kalbėjau su daktaru. Jis nieko nepasakys tavo tėvui, jis pataria išleisti tave už vyro. Sutik, Solanž.

SOLANŽ. Koks tu geras, koks tu kilnus žmogus!

SOLANŽ. Tu sutiksi?

SOLANŽ. Vėlu, gyvenimas jau baigtas. Palik mane. Aš labai pavargau.

ŠARLIS. Bet tu pagalvosi apie mano žodžius?

SOLANŽ. Aš visą laiką galvosiu apie juos. Dėkoju tau iš visos širdies. (*Šarlis išeina į aikštelę.*)

ŠARLIS. Ponia Leskalje, su ja kažkas vyksta.

(Šarlis ir Žermena tylėdami stovi. Solanž krenta ant grindų. Iš apačios pasigirsta Bertos balsas „Oho – ho – ho“.)

ŽERMENA. (*šaukia*) Ponia Marė!

MARÉ BALSAS. (*iš penkto aukšto*) Kas atsitiko?

ŽERMENA. (*rodo pirštu apačion*) Ji!

(Šarlis eina koridoriumi, beldžiasi į Liusi kambarį.)

ŠARLIO BALSAS. Madmuazele Liusi, ji lipa aukštyn. (*Grįžta, beldžiasi pas Maksą.*) Berta lipa aukštyn.

(Ateina Maksas, Liusi, ponia Marė, laiptais užbėga uždususi Berta. Ją sutinka niūri tyla.)

BERTA. Ponas Darselo lipa aukštyn.

ŠARLIS. Kodėl jūs parašėte laišką?

BERTA. Laišką?.. Bet aš...

ŠARLIS. Vakar vakare jūs žadėjote tylėti... (*prieina artyn prie Bertos; pakelia prie jos akių savo stambias rankas*) Matote? Aš savo gyvenime nieko pirštu neesu palietęs. Bet atminkite, jeigu ponas Darselo bent ką sužinos, prisiekiu šitomis va rankomis, aš pasmaugsiu jus.

(Nusigandusi ir visų paniekinta Berta nušliaužia į savo kambarį. Žermena spjauna jos įkandin ir po to žiūri žemyn.)

ŽERMENA. Jis jau į trečią pasikėlė.

MARÉ. Išsivaikščiokit.

(Aikštelė ištuštėja. Darselo, apkrautas pirkiniais, įeina į savo kambarį. Pamato ant grindų gulinčią Solanž.)

DARSELO. Solanž!.. Solanž!.. Kas tau? (*Išbėga į aikštelę.*) Ponia Leskalje! Ponia Leskalje! Kas nors! Dėl dievo! (*Bėga atgal.*) Mergyte mano!

ŽERMENA. (*įbėga pas Darselo*) Kas atsitiko?

DARSELO. Vaikuti mano! Solanž! Ką tu padarei? Solanž! (*Žermenai*) Jūs vis dėlto palikote ją vieną! Ji nusinuodijo! Maldauju – daktarą!..

ŽERMENA. (*duryse*) Pagalbon! Solanž nusižudė... (*Visi, išskyrus Bertą, išbėga.*) Gydytoją, greičiau gydytoją!

ŠARLIS. Solanž... Bėgu. (*Žaibo greitumu bėga žemyn.*)

DARSELO. Mergyte mano, laime mano... Kodėl tu taip padarei?..

(Nusigandusius, nebylius kaimynus ir verkiantį tėvą uždengia.)

UŽDANGA

AŠTUNTASIS PAVEIKSLAS

(Po trijų dienų. Aikštelėje ir Žonvalio kambaryje tuščia. Žonvalio daiktai ir lagaminai sukrauti: aišku, kad jis rengiasi išvažiuoti. Darselo nervingai vaikšto po kambarį. Pamatęs išeinant iš gretimo kambario daktarą – apmiršta.)

DAKTARAS. Pavojaus nėra. Meskite pagaliau nuo savo veido šią liūdną išvaizdą.

DARSELO. Jeigu jūs žinotumėte, kiek aš pergyvenau per šias tris dienas. Ji taip kentėjo... Bet kodėl ji taip padarė?

DAKTARAS. Mano brangusis, jūs stačiai nepastebėjote, kad jūsų maža dukrytė išaugo. O jaunoms mergaitėms kartais visai be priežasties būna kankinančio ilgesio priepuoliai. Jūs, Darselo, suaugęs žmogus ir be to rašytojas, tai pasistenkite suprasti mane. Jūsų duktė turi ištekėti – štai ir viskas.

DARSELO. O argi galima jai turėti vaikų?

DAKTARAS. Suprantama, yra šokia tokia rizika, bet labai nedidelė.

DARSELO. Ji man niekad nieko nesakė.

DAKTARAS. Labai gaila, bet motinos jūs jai negalėjote atstoti.

DARSELO. Kartais man norėjosi su ja pasikalbėti, bet trukdė kažkoks kvailas gėdingumas. O štai jums, visai svetimam žmogui, ji pasakė tai, ko nenorėjo man atskleisti... Bevelijo pasirinkti mirtį.

DAKTARAS. Ji ir man nieko nesakė. Bet mano profesinė pareiga – suprasti be žodžių. Na, o dabar malonėkite pasitempti. Jūsų duktė gyvens. Jūs privalote būti linksmas.

DARSELO. Minutėlę, daktare... jeigu ji pasiryžo nusižudyti, vadinasi, turėjo didelį sielvartą. Galbūt jina kažką myli. Bet ką? Ji juk su niekuo nesusitikdavo... (*staiga įtariančiai*) O galbūt...

DAKTARAS. *(stengdamasis likviduoti pokalbį)* Aš tiktai gydau. Jums geriau pačiam su savo dukra pasikalbėti. Bet būkite atsargus, Solanž labai jautri. Jos liga – atitrūkimas nuo gyvenimo, padarė ją svajotoja. Galbūt jinai įsimylėjo. Nežinau. Greičiausia – ji suprato, kad jos fantazijos pasaulis nesutampa su tikrove. O jos fantazija labai laki, neveltui ji jūsų duktė, brangusis ponas Darselo. Iki pasimatymo.

DARSELO. Ačiū *(palydi gydytoją)*.

(Į aikštelę išeina Žermena.)

ŽERMENA. Galima ją aplankyti?

DARSELO. Dabar ji miega. Jūs nežinote, Šarlis namie?

ŽERMENA. Šiandien jis dirba.

DARSELO. Užmiršau. Galvoje viskas susimaišė... o čia dar ataskaitinis balansas.

ŽERMENA. Na, ir eikite į tarnybą, o aš su Solanž pabūsiu.

DARSELO. Ką aš veikčiau be jūsų? *(Žiūri į laikrodį)* Be ketvirčio trys. Žinoma, aš galėčiau dar gerokai padirbėti... Ne, pasiliksiu. Ateikite pietauti pas mus.

ŽERMENA. Būtinai.

(Darselo nueina į savo kambarį. Laiptais kyla Berta. Žermena žiūri į ją kaip į tuščią vietą.)

BERTA. Pakui mane eina Žonvalis. *(Žermena tyli.)* Žonvalis eina paskui mane. *(Žermena tyli. Berta nuleidusi galvą nueina į savo kambarį. Po kelto sekundžių pasirodo Žonvalis.)*

ŽONVALIS. Sveika, ponija Leskalje.

ŽERMENA. *(šaltai)* Sveiki.

ŽONVALIS. Niekas manęs neklausė?

ŽERMENA. Jūs apie madam kalbate? Ne.

ŽONVALIS. Užeikite pas mane. Man reikia jums kai ką pasakyti. *(Žermena eina, bet labai, labai nenoriai.)* Ant laiptų aš sutikau daktarą. Ką jis pasakė?

ŽERMENA. Jai nėra pavojaus. *(Žonvalis lengviau atsidūsta.)* Puikius dalykus jūs iškrėtėt, gerbiamasis.

ŽONVALIS. Ar negalima be pamokslų?.. Ji mane kvietė?

ŽERMENA. Ne.

ŽONVALIS. Mano vardą minėjo?

ŽERMENA. Ne.

ŽONVALIS. Apie mano išvažiavimą jūs jai pasakėte?

ŽERMENA. Ką jūs manote? Norite ją galutinai užmušti?

ŽONVALIS. Aš jai parašysiu. Jūs perduosite laišką? (*Žermena tyli.*) Na, atsakykite gi!

ŽERMENA. O jeigu ji mirs nuo jūsų laiško?

ŽONVALIS. Pakaks. Aš suprantu, jūs norite, kad aš viską papasakočiau jos tėvui. Prašau.

ŽERMENA. Jūs visai išprotėjote! Argi jūs rengiatės ją vesti?

ŽONVALIS. Tikrai, aš išsikrausčiau iš proto.

ŽERMENA. Man vis tiktai gaila, kad jūs išvažiuojate.

ŽONVALIS. Dėkoju. O galbūt, vis dėlto, jūs perduosite jai raštelį?

ŽERMENA. Negaliu (*išeina į savo kambarį*).

(Žonvalis, sėdėdamas ant supakuotos skrynios, rūko ir galvoja.

Pas Darselo.

Iš gretimo kambario lėtai išeina Solanž. Eina labai sunkiai.)

DARSELO. Kodėl tu atsikėlei? (*Prilaiko įą.*)

SOLANŽ. Man daug geriau, tėveli. Maldauju, man būtina judėti. Ir be to, man norisi būti šalia tavęs. (*Tėvas pasodina įą į krėslą.*) Ką tau pasakė daktaras?

DARSELO. Po trijų dienų tu būsi visiškai sveika.

SOLANŽ. Daugiau jis nieko nesakė?

DARSELO. Man pakanka ir šito.

SOLANŽ. (*apkabina tėvą*) Aš tave įskaudinau, taip?

DARSELO. Užmirškim apie tai.

SOLANŽ. Dėl manęs tu apleidai tarnybą, o tau juk reikia suderinti ataskaitą... (*pastebėjo gėles. Beviltiškai*) Kas atsiuntė gėles?

DARSELO. Visi po truputėlį. Ir Leskalje, ir Marè, ir Liusi, ir ponas Žonvalis, ir, suprantama, Šarlis.

SOLANŽ. Suprantama, Šarlis.

DARSELO. Jis stačiai išprotėjo nuo sielvarto. Ir bendrai visi buvo tokie jautrūs, tokie geri.

SOLANŽ. Visi?

DARSELO. Visas šeštasis aukštas.

SOLANŽ. Šeštasis aukštas! Mano pasaulis... (*sulaikydama ašaras*). Nekreipk dėmesio, stačiai man pairę nervai.

DARSELO. Solanž, kodėl tu bandei nusižudyti? (*Tyla.*) Aš juk turiu teisę žinoti. (*Tyla.*) Tu norėjai ištekėti? Tai tiesa?

SOLANŽ. Taip.

DARSELO. Tai visai natūralu, tai teisėta, mergyt! Tai – gyvenimas! Tu turi ką nors numačiusi?

SOLANŽ. Taip.

DARSELO. Ir aš jį pažįstu?

SOLANŽ. Argi aš turiu pažįstamų, kurių tu nežinai?

DARSELO. Nežaiskime slapukais. Pasakyk man, kas jis? Palauk! Man dingtelėjo mintis... Man kažkodėl atrodo, kad tai mano mokyklos draugo Somje sūnus. Jis kažkada buvo atvažiavęs pas mus iš Marselio. Mano manymu, šitas jaunuolis tau labai patiko.

SOLANŽ. Kam taip tol ieškoti? Visa tai daug arčiau. Čia, aštuonioliktame Paryžiaus rajone. Antuanetos gatvėje, namo numeris 32... Šeštasis aukštas.

DARSELO. Šeštame aukšte? Nejaugi Žonvalis?

SOLANŽ. (*sukaupusi jėgas*) Dievas su tavimi! Ponas Žonvalis labai malonus, labai mielas, bet žinoma, ne jis... Nesuprantu, kaip tokios mintys tau į galvą atėjo?

DARSELO. Nejaugi Šarlis?

SOLANŽ. (*bando juoktis*) Ne, žinoma, jis!

DARSELO. Šarlis... Aš galvojau tau surasti visai kitokį.

SOLANŽ. Tu manai, kad jis nepakankamai geras?

DARSELO. (*negalėdamas atsipeikėti*) Šarlis!.. Jis puikus vaikinai, bet tu, tikriausiai realiai neįsivaizduoji, koks tai bus gyvenimas... Niūrus, blankus, beveik elgetiškas... O tu – duktė rašytojo, menininko.

SOLANŽ. (*prisiglausdama prie tėvo*) Tokia aš ir paliksiu, tėtė. Niekas nepasikeis, Šarlis pasiliks savo buvusiam kambaryje, tik mes jį sujungsime su savo butu. Kainuos nebrangiai, o ponai Maré, žinoma, sutiks.

DARSELO. Visu šiuos metus aš svajoju, kad mes persikelsime į kitą rajoną, gyvensime gerame bute... arba net nuosavoje viloje.

SOLANŽ. O galbūt visa tai įvyks? Būtinai įvyks, tėveli. Pamatysi... Kodėl tu nuslėpei, kad Šarlis prašė mano rankos?

DARSELO. Aš manau, kad tu jauna, beveik kūdikis. Be to aš norėjau, kad tu visiškai pasveiktum... kad pamatytum platų pasaulį, tikrą pilną gyvenimą. Aš tikėjaisi, kad ten tu sutiksi savo skirtąjį.

SOLANŽ. Aš jį čia sutikau.

DARSELO. Man skaudu pagalvoti, kad tu puoselėjai savo galvutėje tokias sunkias mintis, norėjai nusižudyti... Ach, jaunystė, nerūpestinga jaunystė!

SOLANŽ. Aš, kaip ir anksčiau, būsiu tavo sekretore, ir tu pradėsi rašyti puikius dalykus, - tuos, kurie glūdi tavo širdies gilumoje. Tau daugiau nereikės kankintis su tais banaliais romanais.

DARSELO. Rašyti tai, kas norisi! Kaip tai turėtų būti puiku. Ne, ne, aš daug svajoti apie tai nedirstu, todėl, kad už tikrą kūrybą man nemokės nei grašio! Aš stačiai bjaurus egoistas.

SOLANŽ. Egoistas, kuris tik ir galvoja apie kitus. (*Glamonėja tėvą.*) Dabar tu nueisi tarnybon ir ramiai sudarysi savo ataskaitą. Aš puikiai jaučiuosi, blogiausiu atveju tu gali čia pakviesti poniją Leskalje.

DARSELO. Negundyk manęs, vaikelai.

SOLANŽ. Eik, aš labai prašau tavęs.

DARSELO. Ką tau atnešti? obuolių? Apelsinų? Pasakyk, ko tu norėtum.

SOLANŽ. Tu man atneši apelsinų... Ir, jei gali, paieškok gaidų krautuvėse dainelę... Ne, nereikia. O rytoj mes pradėsime naują romaną.

DARSELO. Tegu mane pakaria, jeigu aš pamenu, ką dabar ruošiausi rašyti.

SOLANŽ. Naujas romanas vadinsis „Korsikos saulėje“. Vienarankio pirato istorija.

DARSELO. Visiškai teisingai. Rytoj mes imsime savo pirato. Iki pasimatymo, brangioji. (*Išeina, beldžiasi pas Leskalje. Išeina Žermena.*) Jai daug geriau. Aš nutariau tarnybos nebepraleisti. Prašau, prižiūrėkite ją.

ŽERMENA. To manęs nereikia prašyti. (*Darselo išeina. Žermena eina pas Solanž.*) Mūsų reikalai gerėja?

SOLANŽ. Taip... Jūs matėte jį?

ŽERMENA. Sėdi savo kambaryje. Prašė, kad aš jums perduočiau laišką, bet aš atsisakiau.

SLOANŽ. Pakvieskite jį.

ŽERMENA. Nereikia. Jums bus skaudu jį matyti.

SOLANŽ. O nematyti – dar skaudžiau. Prašau, pakvieskite.

ŽERMENA. Jeigu jūs reikalaujate... (*Išeina. Beldžiasi pas Žonvalį.*) Ji viena. Senis išėjo į kontorą. Ji prašė jus užteiti, nors šito jūs nenusipelnėte. (*Žonvalis eina pas Solanž. Žermena vėl savo poste – prie turėklų.*)

ŽONVALIS. (*Jeina pas Solanž*) Solanž! (*Nori apkabinti.*)

SOLANŽ. (*Atsitraukdama*) Daugiau nereikia.

ŽONVALIS. Aš niekas. Aš jums suteikiu tiek kančių.

SOLANŽ. (*Sukaupusi jėgas*) Ir šito taip pat nereikia. Aš tik norėjau paskutinį kartą į jus žvilgtelėti.

ŽONVALIS. Ach, jūs reiškia jau žinote, kad aš išvažiuoju.

SOLANŽ. Išvažiuojate?!..

ŽONVALIS. (*Meluoja*) Taip, bet aš greit grįšiu.

SOLANŽ. Ne, jūs niekada nesugrįšite.

ŽONVALIS. Prisiekiu...

SOLANŽ. Ir šito nereikia. Galbūt viskas į gera. Žinoma, į gera. Sudie, Anri.

ŽONVALIS. Sudie, Solanž. (*Ji nusigręžia, kad paslėptų ašaras. Po trumpos vidinės kovos Žonvalis išeina.*) Aš niekšas. Bjaurus niekšas. (*Nueina į savo kambarį, sėda ant dėžės.*)

(*Iš apačios pasigirsta nešėjo balsas.*)

NEŠĖJO BALSAS. Čia gyvena ponas Žonvalis?

MARĖ BALSAS. (*iš penktojo aukšto*) Aukščiau, šeštame aukšte, pirmos durys į dešinę. Aš taip pat ten einu. (*Ji pasirodo lydima nešėjo.*) Štai čia. (*Nešėjas beldžiasi pas Žonvalį.*)

ŽONVALIS. Paimkite šitą dėžę. Lagaminą aš pats paimsiu.

MARĖ. Galima įeiti?

ŽONVALIS. Prašau jus, ponja Marė. *(Ji įeina, tylėdama apžiūri ištuštėjusį kambarį.)* Aš išvažiuoju neįspėjęs, paimkite už mėnesį pirmyn.

(Marė tylėdama ima pinigų, išeina į aikštelę ir demonstratyviai laukia Žonvalio išvažiavimo.)

NEŠĖJAS. *(Užsimetęs dėžę ant nugaros)* Galima eiti?

ŽONVALIS. Eikite. *(Nešėjas išeina. Žonvalis paėmęs lagaminą išeina į aikštelę. Stato lagaminą ant grindų, beldžiasi pas Leskalję. Išeina Maksas.)* Aš noriu su jumis atsisveikinti...

(Maksas tylėdamas žiūri jam į akis ir taip pat tylėdamas uždaro prieš jį savo duris. Žonvalis nuleidžia galvą. Žermana nesibeldama įeina pas Solanž. Atsiklaupusi su motinišku švelnumu prie jos kelių, ji glosto jos plaukus. Žonvalis beldžiasi pas poną Marė. Pastarasis išeina.)

ŽONVALIS. Aš išvažiuoju, pone Marė, sudie.

(Ta pati scena. Durys užsitrenkia. Žonvalis ima savo lagaminą ir tylėdamas lenkiasi poniai Marė. Ji žiūri jam į akis ir jį nusilenkimą neatsako. Žonvalis išeina. Solanž klausosi visų šeštojo aukšto garsų. Ji žino, kad tai – galas. Nori pašokti ir dar kartą žvilgtelėti į Žonvalį. Veltui. Ir ji prisiglaudžia prie Žermanos krūtinės, karčiai verkia.)

UŽDANGA

DEVINTASIS PAVEIKSLAS

(Po mėnesio. Apie vienuoliktą rytą. Per stiklinį stogą skverbiasi rudeninės saulės spinduliai. Žonvalio kambarys tuščias, sudaro niūrios, apleistos gyvenvietės [vaizdą]. Aikštelėje nieko nėra. Darselo kambaryje – ponas Darselo paradiniu švarku ir Šarlis juodu kostiumu. Daug gėlių.)

DARSELO. *(Žiūri į laikrodį)* Penkios minutės dvyliktos. Kiek pas tave?

ŠARLIS. Be trijų minučių vienuolika.

DARSELO. Jos vis dar čiupinėjasi. *(Beldžiasi į gretimą kambarį.)* Jau ketvirtis dvylikos.

ŽERMENOS BALSAS. Tuojau!

SOLANŽ BALSAS. Vieną minutėlę!

DARSELO. Kas nuėjo taksi?

ŠARLIS. Ponas Lekslaje.

DARSELO. Man reikia su tavimi pasikalbėti, Šarli. Po pusės valandos tu tapsi Solanž vyru, ir aš daugiau į jūsų reikalus nesikišiu. Aš ne uošvienė. Išklausk mane, kol tu dar viengungis – būk doru žmogum. Visą gyvenimą būk doru žmogum. Tai nedaugeliui pavyksta. Tam kartais tenka būti didvyriu. Ar tu suprasi, Šarli, kas yra didvyriškumas?

ŠARLIS. Pasistengsiu, pone Darselo.

DARSELO. Vadink mane tėvu ir sakyk man „tu“.

ŠARLIS. Gerai, pone Darselo.

DARSELO. Ką tu matei savo amžiuje? Smulkų vienodą gyvenimą. Mažyčius džiaugsmu ir liūdesius... Ir amžiną baimę prarasti darbą... Tu neišbandei tikrų likimo smūgių, kurie arba naikina, arba su taurina sielą.

ŠARLIS. Tikriausiai šito aš neišbandžiau, pone Darselo.

DARSELO. Gali mane vadinti tėvu. Aš atiduodu tau brangenybę. Nėra pasaulyje žmogaus, verto Solanž.

ŠARLIS. *(Karštai)* O taip, pone Darselo!

DARSELO. Na, sakyk gi man – „tėve“. Galų gale, aš būsiu tavo vaikų seneliu. Velniškai malonus dalykas būti seneliu! Žinoma, Šarli, negalima tavęs pavadinti gražuoliu, bet užtat Solanž už du graži: vaikai bus pirmos rūšies.

ŠARLIS. Solanž turės puikų kūdikį... Ir mes visi labai jį mylėsime.

DARSELO. Po kelių metų aš užsitarnausiu pensiją ir mes išvažiuosime į kaimą. Aš manau, kad tenai tu surasi darbą ne blogesnį kaip Paryžiuje, o galbūt ir geresnį. Ir tada aš galėsiu rašyti taip, kaip norėsiu. Nežinau, ar tu suprasi... Tikrajai kūrybai būtina sielos ramybė. Dabar aš gyvenu laukinį gyvenimą. Tarnyba suėda visą laiką. O po tarnybos aš be 6 aušto nieko nematau. Suprantama, visi mano kaimynai – orūs žmonės... bet tokie vidutiniai, tokie neįdomūs. Juose visiškai nėra nieko tokio, kas gali sudominti rašytoją – nei sielos didybės, nei širdies potraukių, nei, pagaliau, sugebėjimų padaryti nusikaltimą. Per visu šiuo metus, kiek aš gyvenu šeštame aukšte, čia neįvyko nei vieno įvykio... Nei karto nieko neatsitiko. Nie – ko!

(Ant laiptų pasirodo Maksas.)

MAKSAS. *(Įlėkdamas pas Darselo)* Taksi prie įėjimo.

DARSELO. Dėkoju jums. *(Maksas įeina į savo kambarį.)* Solanž! Ponia Leskalje! Paskubėkite, taksi jau laukia. *(Iš gretimo kambario pasirodo Žermena. Ji pilnam parade, trūksta tik skrybėlės.)*

ŽERMENA. Mes pasiruošusios. Solanž tuojau išeis. Bėgu užsidėti savo dangtį. *(Išeina į aikštelę. Prie jos tuojau prieina laukusi Berta.)*

BERTA. *(maldaujančiai)* Tu vis dėlto paprašytum jo.

ŽERMENA. Aš gi tau sakiau, - jis nei už ką nesutiks.

BERTA. *(verkia)* Aš tokia nelaiminga!

ŽERMENA. Nereikėjo prisiteršti.

BERTA. (*kūkčiodama*) Tavo apykaklaitė susilamdė... (*Taiso.*) Aš užtekinai nubausta. Su manimi niekas nekalba. Visi manęs neapkenčia... (*Ištiesia mažytį ryšulėlį.*) Atiduok jai mano vestuvinę dovaną, aš pati siuvinėjau.

ŽERMENA. (*išvynioja*) Prijuostėlė mažyliui? Tu sukvailėjai. Jeigu tik ji paklius į akis ponui Darselo?... (*svarstydamą*) Galgi palauk. (*Šaukia*) Šarli!

ŠARLIS. (*Išeina, pamatė Bertą*) Aha, ji čia!

ŽERMENA. Atleisk jai. Ji labai kankinasi.

BERTA. (*verkia*) Aš supratau, ką dariau.

ŽERMENA. (*atiduodama Šarliui vaikišką prijuostėlę*) Tai jos vestuvinė dovana, ji pati siuvinėjo.

ŠARLIS. Jau kūdikiui... Na, ką gi, ačiū.

BERTA. Ir jūs daugiau nepykstate ant manęs?

ŠARLIS. Ne.

BERTA. Tik niekada nepasakokite apie tai Solanž... Dabar aš galiu su jumis važiuoti? (*Verkia*) Aš nenoriu pasilikti viena šeštame...

ŽERMENA. Leiskite jai, Šarli.

ŠARLIS. Gerai, tik neverkite, Berta.

ŽERMENA. Gyviau, gyviau bėk rengtis!

(Moterys nueina į savo kambarius. Iš gretimo kambario išeina Solanž. Ji šviesia suknele. Darselo dvidešimtą kartą žiūri į laikrodį.)

DARSELO. (*Šaukia*) Šarli! Ji pasiruošus! (*Solanž*) Tu nuostabi, dukrele.

ŠARLIS. (*slepia Bertos dovaną į kišenę*) Einu!

DARSELO. Tu laiminga?

SOLANŽ. Taip. Taip, tėte (*bučiuoja jį*).

(Jeiina Šarlis.)

DARSELO. Tu laiminga – ir man daugiau nieko nereikia. Na, mano vaikai, aš... (*Jis labai sujaudintas.*) O juk mes, tikriausiai, pavėluosim. (*Išeina į aikštelę*) Ponia Marė, metas! Ponia Marė!

(Leidžiasi žemyn, girdėti, kaip jis penktame aukšte beldžiasi į duris.)

SOLANŽ. Duok man savo ranką, Šarli, kad aš įsitikinčiau, jog tu šalia manęs. Tu labai geras, tu labai puikus...

ŠARLIS. Aš tik myliu tave. Tu nieko nesigaili?

SOLANŽ. Ne. *(Pasitikinčiai padeda galvą ant jo paties.)*

(Į aikštelę su neįsivaizduojama skrybėlaite išeina Žermena. Beldžiasi pas poną Marė.)

ŽERMENA. Jūs pasiruošęs, pone Marė? *(Bertai, kuri išėjo į aikštelę)* Kur tu išpaišei tokią skrybėlaitę? Juk tai tiesiog kopūsto kotas!

BERTA. Nepatinka? Tu, mieloji, geriau pirma į save veidrodyje pažvelgtumei.

(Kūdikiu nešinas pasirodo Maksas.)

MAKSAS. Na, na! Nesikolioti!

(Iškilmingame švarke ir su lazdele rankose pasirodo Marė.)

PONAS MARĖ. Tegu susipeša – įdomu kas ką. Atidarau totalizatorių.

DARSELO. *(Kyla laiptais. Nematomai poniai Marė.)* Merijoje reikia būti ne vėliau kaip pusės dvyliktos.

MARĖ. *(Iš penktojo aukšto)* Tiktai vieną minutėlę!

(Išeina Liusi. Ji puikia suknele su skrybėlaite. Su ja naujas mylimasis – gražus vaikinasis.)

ŽERMENA. Štai kur tikrasis prašmatnumas.

PONAS MARĖ. Madmuazele Liusi, jūs žavinga.

LIUSI. Susipažinkit, tai mano bičiulis, vadu Bobas. Jis boksininkas. Jūs leisite jam drauge su manimi nuvykti į meriją?

DARSELO. Su didžiausiu malonumu.

ŽERMENA. *(Liusi)* Sekanti eilė į meriją ir į bažnyčią – jūsų.

LIUSI. Tu girdi, Bobai?

BOBAS. Aš – ir šeimyninis gyvenimas! Nesuderinama.

(Laiptais kyla naujas nuomininkas.)

NUOMININKAS. Čia išnuomojamas kambarys?

ŽERMENA. *(rodydama į Žonvalio kambarį)* Taip, štai jis.

NUOMININKAS. Galima pažiūrėti? Durininkė kažkodėl kategoriškai atsisakė čia pasikelti.

ŽERMENA. Aš tuojau iškviesiu šeimininkę. Ponia Marė! Čia klausia kambario.

MARÉ BALSAS. Einu, einu *(ji greitai kyla laiptais puošni.)*

PONAS MARÉ. Oho! Tu visus savo skudurus susikrovei?

MARÉ. Tu pats senas skuduras. *(Meiliai nuomininkui)* Pageidaujate žvilgtelėti į kambarį? Prašau. *(Jeina į kambarį. Duris palieka atviras.)* Nuostabus kambarys. Puikus vaizdas. Visą dieną saulė.

DARSELO. Mes tikrai vėluojam, vaikai!

(Solanž, remdamasi į Šarlio ranką, išeina į aikštelę. Šūkiai, sveikinimai.)

SOLANŽ. *(pro ašaras)* Sveiki, brangieji mano.

DARSELO. Ponia Marė, mes išvykтам.

MARÉ. Eikit, aš jus pavysiu.

ŽERMENA. Mes lauksime jūsų toliau nuo durininkės.

SOLANŽ. *(drebančiu balsu)* Pas mus naujas gyventojas?

ŽERMENA. Kol kas tik apžiūri kambarį.

SOLANŽ. Šarli, einam greičiau.

ŠARLIS. Duokš, aš tave ant rankų nunešiu.

SOLANŽ. Gerai. Šarli... su tavimi aš nieko nebijau. *(Šarlis ima ją ant rankų ir dingsta apačioje...)*

ŽERMENA. Aš bėgu pirmyn, jei jis suklups – prilaikysiu!

BERTA. Kodėl būtinai tu? *(Lekia žemyn, stengdamasi aplenkti Žermeną.)*

PONAS MARÉ. Jos turi ne daugiau smegenų už vištas.

MAKSAS. Prašyčiau pagarbiau apie mano žmoną atsiliepti *(supdamas kūdikį išdidžiai leidžiasi laiptais.)*

LIUSI. *(Bobui svajingai)* Man norėtūsi, kad ir mus palydėtų į bažnyčią.

BOBAS. Tu, mažyte, klieidi.

(Nulipa žemyn. Ponas Marė ir Darselo meiliai praleidžia vienas kitą.)

DARSELO. Parašau jus.

PONAS MARÉ. Tik paskui jus.

DARSELO. Jokiu būdu, aš nuotakos tėvas.

PONAS MARÉ. O aš namo šeimininkės vyras.

DARSELO. Tokiu atveju – neverčiu. *(Šaukia apačion)* Viskas laimingai?

BALSAI IŠ APAČIOS. Laimingai!!!

NUOMININKAS. *(išeidamas iš kambario)* Neblogai, bet brangoka.

MARĖ. (*užtrenkdama kambarį*) Galutinė kaina.

ŽERMENOS BALSAS. Ponia Marė, paskubėkit!

MARĖ. Jau einu!

NUOMININKAS. Čia, atrodo, vestuvės?

MARĖ. Aistringos meilės santuoka.

NUOMININKAS. Galbūt jūs nuleisite?

MARĖ. Daug kas nori gauti šitą kambarį. Atleiskite, bet aš skubu į vedybines apeigas.

NUOMININKAS. Gerai, aš imu šį kambarį. Tikrai pasakykite – pas jus čia ramūs gyventojai?

MARĖ. Tikri avinėliai. Vienuolyno tylą. Čia, šeštame aukšte, niekada nieko neatsitinka.

(Ponia Marė ir naujas gyventojas lipa žemyn ir tuo laiku leidžiasi uždanga.)

PABAIGA